

hêviya gel

Sal:1
Hejmar: 8
Nisan 1987

KARKERÊN HEMÛ WELATAN Û GELEN BİNDEST YEKBIN!

YÜKSELEN İŞÇİ VE GENÇLİK EYLEMLERİ FAŞİST İKTİDARI ZORLUYOR

12 Eylül faşist rejiminin açmazları günbe gün derinleşiyor. Türkiye'de hergün gelişen yeni eylemler; işçi grevleri, direnişler, açlık grevleri, öğrenci gösterileri, protestolar faşist devletin baskı güçlerini zorluyor. Faşizmin elindeki tüm baskı ve terör aygıtlarıyla sürdürdüğü kurumlaşma çabaları, 6-7 yıl boyunca ciddi bir engelle karşılaşmadan gerçekleşirken, belli bir süreden beri kitlelerin aktif karşı çıkışları gündeme gelmeye başladı.

Bu karşı çıkışların en önemli belirtileri hızla yükselen işçi ve öğrenci direnişleridir. NETAŞ işçilerinin grevdeki başarılı direnişlerinden sonra birçok işkolunda, işçiler dayatılan açlık ve sefaletle karşı mücadele için güçlü kollarını sıvadılar. Türk-İş'e bağlı ve bazı bağımsız sendikalar yüzlerce işyerinde grev kararı aldılar. Bu işyerlerinin bir kısmı, özellikle Petrol-İş sendikasının yetkili olduğu 63 işyerinde 9700 işçinin katıldığı grevler devam etmektedir. Türkiye'de yüzbinlerce işçiyi kaplayan grev dalgası hızla yayılıyor. Bunu engellemek için faşist iktidar açıkça her türlü grev kırılcılığı yapıyor. İşçi sınıfının mücadelesini sindirmek için polis ve jandarmaları işçi ve sendikacıların üzerine saldırtıyor.

Faşizm, en büyük saldırılarını kendine tehlike olarak gördüğü toplumun en dinamik kesimlerine yöneliyor. Bu saldırılardan gençlik, özellikle ülke ve dünya olaylarına karşı duyarlı olan öğrenci gençlik de büyük ölçüde zarar gördü. 12 Eylül faşizmi,

gençliği dersin dışında birşey düşünmeyen, düzene hizmet eden, kafatasçı-yobaz düşünceye bağlı robotlar olarak yetiştirmek için YÖK'ü kurdu. Okullar ve yurtlar birer askeri kışlaya çevrildi. Öğrenci gençliği apolitikleştirme, kontrol altına alma ve düzenin bir parçası haline getirme işlevini görürken, öte yandan da gençliğe uyuşturucu, yoz bir yaşam kültürü enjekte edilerek yozlaştırmaya çalışıldı. Yozlaştırma kampanyası için tekeli basın, TV ve her türlü magazin dergileri harekete geçti.

Ayrıca, mevcut yozlaştırma politikasına karşı gelececek tepkileri kanalizere edebilecek bir olgu olarak din alternatifi yaratılmaya çalışıldı. Okullarda konulan mecburi din dersleri, açılan Kur'an kursları, vakıf yurtları vasıtasıyla ilişkiye geçen tarikatlar, bu amaç için harekete geçirildi. Tekelci basın organlarında Adnan, Fettullah Hocalar, türbanlılar flaş haber olarak baş sayfalarında yer aldılar. Kısacası 7 yıl boyunca gençliği köleleştirmek için her yol denendi.

Bu konuda tam başarıya ulaştıklarını sandıkları bir sırada, gençlik yeniden akademik-demokratik hakları uğruna hareketlenmeye, örgütlenmeye başladı. YÖK'e karşı üniversite özerkliği talebi etrafında öğrencilerin protestoları yükseliyor, derneklere örgütlenme mücadelesi yoğunlaşıyor. Burjuvazinin hesaba katmadığı ve önüne geçemeyeceği birçok etken; gençliğin çağdışı bir eğitimi kabul edemeyeceği, toplumun demokratikleşme sorunları-

nın dışında kalamıyacağı ve dahası 1968'lerde başlayan ve 1980'e kadar süren devrimci, yurtsever öğrenci gençliğin mücadele geleneği, öğrencileri yeni dönemde mücadeledeki

aktif yerini almaya getiriyor.

Hükümetin meclisten geçirmek istediği "tektip" öğrenci derneği yasası, gençliği yığınsal eylemlere sürükleyen

Devamı Sayfa 15'te

"NEREDEN BAŞLAMALI?..."

"Nereden başlamalı?" sorusu, ilk anda V.İ.Lenin'i ve çarlık Rusya'sını anımsatıyor. Ancak konumuz, 1901'lerin Çarlık Rusyası ve o günün karmaşık sorunları değil; Kürt ulusal hareketinde sık sık yaşanan, 87 Newroz'unda yer alan olaylar, Ahmet Aydın ve Ramazan Adıgüzel'in öldürülmeleriyle bir kez daha güncellenen ve giderek "kör-düğüm" halini alan örgütler arası çatışmalara, şiddetin yurtsever konumlarında bulunan güçlere karşı bir egemenlik aracı olarak kullanılmasına, kısaca tasfiyeciliğin değişik biçimlerine karşı iç barışın sağlanmasıdır. Yani özünde daha basit ama buna rağmen, kanayan yaraya dönüşen bir sorun. Öyleki birçok kimse artık, "bu, halkımızın bir yazgısıdır?" diyor ve kara kara düşünüyor.

Oysa Kürdistan'lı devrimci-yurtsever örgütler arasında yer alan olaylar, ne halkımızın yazgısı ve ne de ülkemize özgü olaylardır. Devrimci teorinin sunduğu verilere, ulusal ve sosyal devrimlere sahne olan ülkelerin zengin deneyimlerine karşın, ülkemizdekine benzer sancılı süreçlerden geçen ya da henüz bu süreçleri yaşamakta olan halklar az değildir. Burunumuzun dibinde Filistin, Lübnan, bir anlamda Afganistan ve Demokratik Yemen'de yaşanan olaylar bu bakımdan ilginçtir. Ancak bu ve benzeri örnekler, ülkemizde kardeş kavgasını besleyen yönelimleri "meşru" kılmaz; sorunun, hafife alınması anlamına gelmez. Tersine meselelerin ciddiye alınması, sorunların kaynağına inilmesini zorunlu kılar. Çünkü bu, iç barışın sağlanması, sorunun köktenci çözümünü için gerekli, hatta zorunludur. Aksi halde kanayan yaranın iltihap bağlanması kaçınılmazdır.

"kör-dövüşü" yeni bir fenomen değildir

Halk arasında "kör-dövüşü" diye anılan örgütler arası saldırı ve çatışmalar, bunları diri tutan yönelimler günümüzde daha tehlikeli boyutlar kazanmış olsa bile, yeni olaylar değildir. Kürt ulusal hareketi, bu konuda, kardeş kavgasını yapısında geliştiren "talihsiz" bir birikime sahiptir. Ve bu, aynı zamanda amansız bir sömürü ve baskı altında tutulan toplumumuzun ekonomik-sosyal, politik ve kültürel geriliğin izlerini taşıyor. Bunu, açık yüreklilikle kabullenmek gerekir. Ayrıca ulusal kurtuluşçu güçlerin sınıfsal ve siyasal

devamı s.5'te

Hêviya Gel'in ülke koşullarına uyarlanması gerektiği kanısındayız!..

Yoldaşlar,
Merkez Organımız Hêviya Gel, gecikmeli de olsa elimize geçiyor. Gecikmenin nedenlerini anlıyor ve bunu, doğal karşılıyor. Ayrıca ülke içi dağıtımında yeni gecikmelere ve aksamalara meydan vermemek için de azami çaba harcıyoruz.

Ama her şeye rağmen Hêviya Gel'in, sistemli bir biçimde bize ulaştırılması; ülkede yaşanan savaş koşullarına karşın zamanında dağıtılması önemli bir olaydır. Kaldı ki biz, alalade bir dağıtımla yetinmiyoruz. Onun birimlerde tartışılması, özümsemesi için gerekli tedbirleri almış bulunuyoruz. Yani Hêviya Gel'in her sayısı, örgüt birimlerimizde değerlendiriliyor, militanların tartışmalarına sunuluyor. Bu, hem Merkez organımız temelinde kadroların eğitimini kolaylaştırıyor, hem de O'nun yol göstericiliğinden azami ölçülerde yararlanmamızı ve birtakım **eksikleri** daha iyi görmemizi sağlıyor.

Yoldaşlar,
Ülkemizde yeni bir çıkışı seslendiren Hêviya Gel'in, her

yeni sayısı niteliksel bir gelişme gösteriyor. Bu, tüm militanları sevindiriyor; gücümüze güç katıyor. Ancak **4.sayı** bunun dışında tutmak gerekiyor. Çünkü dördüncü sayı içerik itibarıyla, tüm birimlerde yetersiz görüldü. İkincisi, Hêviya Gel'in ülke içi baskısı, normal ebadın dörtte-biri ölçüsünde küçültüldüğü için okunmakta güçlük çekiliyor. Hatta birçok yerde gazetenin okunması için mercek kullanılıyor. Örneğin dizgide kullanılan puntolar büyütülerek, ülke için çok zorunlu olmayan haber ve yorumlar çıkarılarak veya sayfa adedi düşürülerek ayrı bir baskı yapılabilir. Ya da başka bir yöntem ve biçim bulunabilir.

Öyle sanıyoruz ki, 4.sayı bir istisnaydı. Ki, onu izleyen sayılar da bunu gösteriyor. Fakat Merkez organımızın ülke koşullarına uyarlanması için gerekenlerin yapılması gerekiyor.

**A.Kado-KÜRDİSTAN
Düşmana karşı
güçlerimizi birleştirmek
zorundayız**

12 Eylül faşist generallerinin sermaye adına süngü zoruyla yönetime el koyması 7 yılını dolduruyor. Ülkemizde açlık, sefalet kol geziyor. Baskı zulüm ve işkence dayanılmaz

boyutlara varmış durumda.

Kürdistan emperyalizmin Nükleer silah deposu haline getirilmiş, getiriliyor. Komşu ülkelere karşı tehdit oluşturuyor. Ormanları koruma yasası adı altında yüzlerce kürt köyü boşaltılıyor. Halkımız sürgüne gönderiliyor.

Bütün bunlara rağmen halkımız kinlenerek direniyor. Artan bu kin ulusal muhalefete dönüşüyor. Yer yer olaylar devam ediyor. Şaşkına dönen düşman güçler yeni yeni önlemler alıyor. Akıl hocaları çoğalıyor. Halkımızı milisleştirerek Kürdü Kürde kırdırmak istiyor. Bunu uygularken zor kullanmayı ihmal etmiyor.

Tüm bunlarla umduğunu elde edemiyen düşman kudurmuşu dönüyor. Ve kendisi için birhayli rizikli olan sınır ötesi operasyonlara girişiyor. Kürdistanın diğer parçalarındaki gelişen mücadeleyi boğmak için saldırılarda bulunuyor. Kürdistanın kurtarılmış bölgelerini bombalıyor. Halkımızı çoluk-çocuk demeden yok etmek istiyor.

Bu çok yönlü saldırısı karşısında direnen halkımız bugün kendisini düşmanına kabul ettirmiş durumdadır. Düşman artık açık itiraflarda bulunmak zorunda kalıyor.

Tüm dünyada Kürdistan sorunu tartışılıyor.

Diğer yandan Türkiye'de de anti-faşist mücadele giderek boyutlanıyor. İşçi grevleri öğrenci hareketleri kaybedilen hakların geri alınmasında mesafe katediyor. Düşmana geri adım atılmıyor.

Durum bu olunca, kendisine devrimciyim, demokratım, yurtseverim diyenlere büyük görevler düşüyor. Düşmana karşı güçlerimizi birleştirmeyi zorunlu kılıyor. Ama bazıları hala soruna ciddi yaklaşmıyor. Özellikle Kürdistan sorunu gündeme gelince deyil 'demokrat'lar, bazı kendisine 'komünistim' diyenler bile burjuvazisiyle aynı telden çalıyor. Burjuvaziye hoş görünmek için özel programlar sunuyor. Bütün bu olumsuzluklar, Kürdistanlı sol güçlerin dağınıklığından da faydalanılarak yapılıyor.

Tüm bu gelişmeler dikkate alındığında, Kürdistanlı devrimci hareketlere düşen görev, düşmana karşı güçlerini birleştirmeleridir. Bizim dağınıklığımız düşmana zaman kazandırıyor. Yanlışların zemin bulmasına yarıyor. Tüm umudumuz devrimci güçlerin birleşerek düşmana karşı direnmesidir.

**Bir Hêviya Gel taraftarı
PARİS**

NEWROZ LI SURYÊ HAT PİROZKIRIN

Wek têk zanin, her sal dî 21 ê Adarê de cejna Newrozê lî çar aliye Kurdistanê û lî derveyê welat bî şahiye mezî têt piroz kîrîn.

Newroz dî diroka Kurdistanê de xwedî naverokeke giring e. Newroz nişana serhildanê û ya serfiraziyê ye. Ew sembole pêşketinê û yekitiya karker û xebatkarên Kurdistanê ye. Şikestina nîrê kolonyalizmê ye.

Wek salên bori isal jî, Newroz lî Kurdistanê Suriyê lî çend bajar û navçan hat piroz kîrîn. Lî gel wê lî bajarê Şamê jî, Newroz lî sê ciyan bî şahiye mezî hat piroz kîrîn. Newroz, isal lî Heskê,

Qamişloyê, Amedê, Tîrbaspi û lî Dêrikê hin jî bî xweştir û geştir derbas bû. Şahiye Newrozê jî beyanî heta saet 02.30 şevê domkir. Neteweyê kurd bî kincên xwe yê netewî yê renga reng û bî folklor û stranên xwe yê dewlemend şahiya Newrozê geş kîr. Dî vê beşa ha de gelek rêxistinên kurd beşdarê şahiye Newrozê bûn. Wek PDKS, EL-Partî, Hevgirtina Gel, PÇKS, SKP Rêxistina Bîngehî, SKP (Xalî), PKK û hevalên me Teverga Sosyalîst a Kurdistanê. Hevalên me Teverga Sosyalîst a Kurdistanê bî navê **Hêviya Gel** dî programê de beşdar bûn. Hevalên me dî

şahiye Newrozê de 2 kon lî dar xistin. Flama **Hêviya Gel** dalqandin. Polis bî darê zorê flamayên me girtin û bîrîn. Jî bî ev sergêjiya ha tîşteki dî nê egatîv isal derneket. Wek têt bîra xwendevanên me, par dî

pîrozkirina Newrozê de lî beşa Suriyê gelek bûyerên ne baş pêk hatibûn. Isal Newroz bî xweşî û serfirazî derbas bû!

**Nûçevanên Hêviya Gel
Jî Suriyê**

DAXUYANI

Jı hemû rêxistin û kesên pêşverû û demokrat re!

Her ku dîçe, lı Rohilata Navin, qad û çarcova xebat û tekoşîna gelê Kurdistanê berfirehtir, pıralı, tûj û kurtir dibe. Jı ber vê yekê, doz û pırsa kurd û Kurdistanê dı rojevên netewî û navnetewî de ci dıgre. Bal û awıra raya gıştı ya cihanê dıksîne. Dı vê pêngav û pêvajoya (dema) ha de vatîni, berpırsıyari û pêşengi jı rêxistinê siyasi re dıkevın, pêwist e, ku ew lı ser bingehê niştımanperweri û demokrati bên ba hevdu. Lı dij dijmin hêz û dengên xwe bıkın yek û hevkarıyê bı dostên xwe re xurtır bıkın.

Lı Swêdê jı, heta nıha dı warê siyasi de ev valahi hebû. Em nûnerên rêxistinê Kurdistanı yên siyasi, jı bo pêkanına platforme netewî û demokratik jı mêj ve kar û xebat dıkın. Ev xebata me ya ha, berhema xwe da. Dı roja 11.04.1987-an de em gehıştın encameke serfiraz.

Me 13 rêxistinê Kurdistanı, lı ser armanc, prensip, plana karûbar, vatîni û berpırsıyariyên Komita Birêvebir lı hev kırd; me lı ser bingehê niştımani û demokrati KOMİTA HEVKARIYA RÊXISTINÊN KURDISTANÎ YÊN SİYASÎ Lı SWÊDEDE pêkani. Vê komita ha jı, jı bo bıcanına karûbarên pratik jı 5 kesan KOMİTA BİRÊVEBIR saz kırd. Em dê jı iro pê ve, lı ser navê komita ha hin karûbarên xwe yên siyasi bı hev re bıdomın.

Yekitiya rêxistin û gelê kurd, jıyana dijmin kıtır dıkel!

Rêxistinê sazker ev ın:

1-Partiya Hevgirtina Geli Kurdi lı Suriyê lıqê Swêdê; 2-Yekitiya Niştımani Kurdistan lıqê Swêdê; 3-Parti Karkeri Kurdistan lıqê Swêdê; 4-Parti Sosyalist Kurd (PASOK) lıqê Swêdê; 5-Yekitiya Sosyalist a Kurdistan lıqê Swêdê; 6-KUK-Baskê Sosyalist lıqê Swêdê; 7-Partiya Sosyalist a Kurdistan a Iraqê lıqê Swêdê; 8-Parti Demokrati Geli Kurdistan a Iraqê lıqê Swêdê; 9-Berey Yekgirtuy Demokrati Kurdistanı Iran lıqê Swêdê; 10-Ala Rızgari lıqê Swêdê, 11-Tevgera Sosyalist a Kurdistanê lıqê Swêdê; 12-Partiya Demokrati Kurdi ya Pêşverû lı Suriyê lıqê Swêdê; 13-Partiya Sosyalist a Kurdistan a Tırkiyê lıqê Swêdê.

AÇIKLAMA

Bütün ilerici-demokrat örgüt ve kişilere!

Gün geçtikçe, Orta Doğu'da Kürt halkının mücadelesi boyutlanarak gelişiyor. Bundan dolayı da Kürt ve Kürdistan sorunu uluslararası devletlerin gündeminde yer alıyor. Dünya kamuoyunun ilgi ve dikkatini çekiyor. Bu süreç ve konumda Kürdistanlı siyasi örgütlere öncülük görev ve sorumluluğu düşüyor. Kürt siyasi örgütlerinin yurtseverlik ve demokratlık temelinde bir platform etrafında toplanmaları bir zorunluluktur. Düşmana karşı güçleri birleştirmek, dost güçlere karşı ise, dayanışmaları yükseltmek zorunludur.

Bu konuda İsveç'te de şimdiye kadar bir boşluk vardı. Biz Kürdistanlı siyasi örgüt temsilcileri uzun bir zamandan beri ulusal ve demokratik bir platformun oluşturulması için çaba içerisindeydik. Bu çalışmalarımız ürün verdi. 11.4.1987 de olumlu bir sonuca vardık.

Biz 13 Kürdistanlı örgüt, oluşturulan Komitenin prensip, çalışma programı, yürütme komitesinin görev ve sorumluluklarında anlaştık. Yurtsever ve demokratik temelde "İsveç Kürdistanlı Siyasi Örgütlerin Dayanışma Komitesi"ni kurduk. Pratik işleri yürütebilmesi için 5 kişiden oluşan bir "Yürütme Komitesi Seçildi". Bundan böyle İsveç'te bazı siyasi çalışmalarımızı bu komite adı altında yürüteceğiz.

Kürt halkının ve örgütlerinin birliği, düşmanın ömrünü kısaltır!

Kurucu Örgütler:

1- Suriye Kürt Halkı Birliği Partisi-İsveç örgütü. 2- Kürdistan Yurtseverler Birliği- İsveç Örgütü 3- Kürdistan İşçi Partisi (KİP)-İsveç Ör. 4- Kürdistan Sosyalist Partisi-Irak (PASOK)-İsveç Ör. 5- Kürdistan sosyalistler birliği (YSK)-İsveç Ör. 6- KUK-SE İsveç Ör. 7-Irak Kürdistanı Demokratik Halk Partisi-İsveç Ör. 8- Irak Kürdistanı Sosyalist Partisi- İsveç Ör. 9- İran Kürdistan'ı Demokratlar Birliği Taraftarları 10-Ala Rızgari-İsveç Ör. 11- Kürdistan Sosyalist Hareketi (TSK)-İsveç Ör. 12-Suriye İlerici Kürt Demokrat Partisi-İsveç Ör. 13-Türkiye Kürdistanı Sosyalist Partisi (TKSP)-İsveç Ör.

HABERCİLİK

Zaman zaman değişik ülke ve birimlerden, birçok muhabir ve okuyucularımızdan haberler alıyoruz. Muhabir ve okuyucularımız, kendi çevrelerinde olup-biten olaylardan Hêviya Gel'i haberdar ediyorlar. Ancak Hêviya Gel'e ulaşan birçok haberde eksik ve unutilan yanlar var. Bu nedenden dolayı, bu tür haberleri ve bilgilendirmeleri yayınlamıyoruz. Eksik haber ve bilgilendirme yayın değerini isteristemez düşürür. Yayına karşı güvensizlik doğurur.

Bu nedenle, bir haber iletme çalıştığımızda nelere dikkat edilmesi gerektiğini kısaca açıklamak yararlı olur. Bir haberin sağlıklı ve anlaşılır olabilmesi için şu hususlara dikkat edilmelidir:

Yazıda, **nerede, ne zaman, niçin, ne kadar** veya kaç kişi sorularına cevap bulunmalıdır. Bu verilecek haberin iskeleti olmalıdır.(ülke içinden verilen haberlerde yer ve kişi ismi verilecekse dikkatli olunmalıdır.) Bir haberde iskelet olmayınca

yorumlar ve detaylar havada kalır. Güvenilmez haber olur. İskelet kurulduktan sonra olayın yorumunu yapmak, detaylar gerekliyse işlemek daha da kolaylaşır. Bunu somut bir haberle örnekliyeelim:

5 Mart 1987 tarihinde, F.Almanya'nın Bremen eyaletinde, Tevgera Sosyalist a Kurdistanê taraftarı olarak 20 kişilik bir grup, Faşist Türk yönetiminin G Kürdistan'a yaptığı saldırıyı protesto etmek amacıyla, Alman Sosyal Demokrat Partisi Bremen merkez

binasını 5 saatlik bir süreyle işgal ettik. Eylemimizde, SDP bölge temsilcisine, bu saldırıdan dolayı, parti olarak Türk hükümetini protesto etmelerini, Kürt ulusunun ulusal demokratik mücadelesinin desteklenmesini, bu konuda sorunu uluslararası platformlara götürmelerini istedik. Alman Sosyal Demokrat Parti Bölge Temsilcisi bu konuda gereken dayanışmanın gösterileceğini belirttiikten sonra eylemimize son verdik.

DEMOKRATLIK MI, ÇARESİZLİK Mİ?

D.BERWARİ

Faşist-sömürgeci Türk cuntası 4 Mart'ta Kürdistan'a yeniden saldırdı. Uluslararası tüm anlaşmalar hiçe sayılarak düzenlenen bu saldırıda Kürdistan köyleri bombalandı, birçok insanımız vahşice katledildi.

Türk burjuva basını ise, olayı, her saldırıdan sonra olduğu gibi, "kahraman ordusuna" methiyeler dizerek ve bilmem kaçını defadır "düşman ininde basılarak yok edildi" baş maşetleriyle verdi.

Diğer taraftan, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine yönelik bu askeri saldırıların, aslında bir çözümsüzlük olduğunu farkedenden bazı çevreler, akıl hocalığına soyundular. İşte bu yazımızda, bu akıl hocalarını ve dolayısıyla temsil ettikleri burjuva çevrelerin soruna yaklaşımı üzerinde duracağız.

Geçmişten beri, Türk burjuva çevreleri Kürdistan halkının her baş kaldırışında kutsal bir ittifak içinde olmuşlardır. Sorun şövenizme indirildiğinde, bütün "düşmanlıklar" unutulmuş, "son Türk devletinin" korunması için, her türlü çirkefçe zeminlerde bir araya gelmişlerdir, "kahraman ordularına" hep birlikte şükran dileklerini ileterek şövenizm ruhunu daha da yükseltmişlerdir.

Ama, Kürdistan halkının gelişen ulusal kurtuluş mücadelesi karşısında, "kahraman orduya" şükran sunmanın yetmediğini gören bazı çevreler "soruna daha gerçekçi bakmalıyız" diyerek akıl hocalığına soyunmaktadırlar. İşte Birand, Ecevit, Mumcu ve daha birçoklarının akıl hocalığına soyunmalarının, Türk basınında da "Kürt var mıdır, yok mudur?" tartışmalarının kaynağında yatan budur, yani, "kahraman orduyu" korumak, "son Türk devletini" sözümona parçalamaktan kurtarmaktır.

Bu akıl hocalarının soruna yaklaşımlarını kısaca da olsa göz atmakta yarar var. Şöyle

yazıyor, Milliyet'teki köşesinden Birand:

"Kürt sorunu, bölgenin en güncel sorunu olmaya adaydır ve Türkiye'nin başını epeyce ağrıatacaktır. Artık Kürtleri "dağ Türkleri" diye adlandırmaktan, soruna askeri çözüm yollar aramaktan vazgeçmenin zamanı gelmiştir. Sorunu çözmek için, bölge halkına belli kültürel haklar verilmeli ve bölgenin kalkınması için yatırımlara yönelinmelidir."

Yine akıl hocalarından bay Mumcu 18 Mart 1987 tarihli Cumhuriyet'teki köşesinden şöyle seslenebilmektedir. "Güneydoğu yöremizde yaşanan bir savaştır. Bunda hiç kuşku yok. Kuşku olmaması gereken bir nokta da devletin bu konuda pek başarılı olmadığıdır. . . . Güneydoğuda ayrımcı örgütlerle savaşmak için silahlı kuvvetlerden de güç ve destek alan ayrı bir birim kurulmalıdır." yine bay Mumcu, Türkiye'de gelenek haline gelen "işin içinde dış güçlerin parmağı var" tekerlemesinden sonra "örgütler çok ulusludur. Suriye kamplarından çeşitli batı ülkelerine kadar uzanan bir örgütle karşı karşıyayız." diyerek atalarının yolunda yürümeye kararlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan Ecevit de operasyonları desteklemekle birlikte "bölge halkına baskı yapmak tehlikeyi daha da büyütür" diyerek akıl hocalığına devam etmektedir. 8 Mart 1987 tarihli Nokta dergisinde, kendisiyle "Doğu Sorunu" konusunda yapılan bir söyleşide şöyle demektedir: ". . . Onun için, belki de, bu saldırıların ardında ayrılıkçılığın, bölücülüğün dışında bazı etkenler aramak veya en azından, böyle bir olasılığı da göz önünde tutmak bence uygun olur." Doğrusu bu herzelere şaşmamak gerekir. Çünkü; Kürdistan halkının her başkaldırısın-

da "işin içinde dış güçler var" demek bir gelenek haline gelmiştir. Geçmişteki başkaldırıları "emperyalistlerin düzenlediği gerici tezgahlar" olarak değerlendiren ve dünya Komünist hareketini bu şekilde yanıltan sözümona "komünistler" olduktan sonra, Ecevitin bu tür laflar etmesi hiçte şaşırtıcı olmasa gerek.

"Demokrasi şampiyonu" Ecevit, Kürt halkının zoraki göçe tabi tutulması kararına alkış tutmakta ama, bu işin kendisi başbakan iken "köy kent projesi" şeklinde düşünüldüğünü belirterek öncünün kendisi olduğunu dile getirmektedir. Yine Nokta dergisindeki söyleşide "köy koruyucuları" ile ilgili bir soruya Ecevit şöyle cevap vermektedir: "Dış kaynaklı saldırılar Güneydoğu sınır bölgemizin bazı yörelerinde oluşmaktadır. Türkiye'nin güvenlik güçleri de her halde bu mahdut yörelerde sınırlarımızı şimidiye kadar olduğundan çok daha etkili biçimde korumaya yetecek düzeydedir. Düzenli güvenlik güçleri yeterli olan Türkiye'nin, bu sınır bölgesinde, güvenliği, köy koruyucularıyla sağlamaya çalışmakta inat edilmesini ben anlıyorum. . ."

Ecevit'i tanımayanlar yukarıdaki bu alıntıyı okuduklarında, Ecevit bu kadar saf mı? diye düşünebilirler. Ama, bizler ve halkımız Ecevit ve onun gibilerini çok iyi tanımaktayız.

Ülkemizi sömürgeleştiren sömürgeci ülkelerin tümünün, halkımıza karşı uyguladıkları metotlardan biri de "Kürdü Kürde kırdırmak" olmuştur. Kürdistan tarihi bu tür olaylarla doludur. Sömürgeciler, bu işi, kimi yerlerde ulusal hainler ve işbirlikçilerine yaptırmakta, aşiretler arası çekişmeleri körükliyerek birilerini kendi yanına çekebilmekte, kimi yerlerde de işi tehditlerle kotarmaya çalışmaktadırlar. İşte, sömürgecilerin geçmişten beri Güney

Kürdistan'da ve günümüzde de Kuzey Kürdistan'daki uygulamalarının temelinde yatan gerçek budur. Yani, bizi bize kırdırtmak. Fakat, sömürgecilerin bu tür oyunları her zaman tutmuyor, tutmayacak da. Bir avuç hain işbirlikçinin dışındaki halkımız, sömürgecilerin bu çirkef oyunlarının altındaki amacı anlamakta ve tepkisini değişik biçimlerde de olsa dile getirmektedir. Daha kısa bir süre önce Saddam rejimi tarafından silahlandırılan güçler, peşmergelerle işbirliği yaparak, Irak rejimine hiçte küçümsenmeyecek bir darbe vurdular, önemli miktarda silah ve cephaneye el koydular.

Gelişen ulusal kurtuluş mücadelesi karşısında, yukarıda andığımız çevrelerin çırpınışlarının altında yatan asıl nedenleri özetlersek;

Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi ulusal ve uluslararası düzeyde büyük bir itibar kazanmaktadır;

Kürdistan ulusal kurtuluş güçlerine karşı düzenlenen saldırılar başarıya ulaşmamakta ve ordu gittikçe yıpranmaktadır.

Kürt halkının varlığını inkar etmek artık bir çözüm değildir.

İşte bazı burjuva çevrelerce tartışılan Kürt sorununun temelinde yatan gerçekler bunlardır. Yoksa Türk burjuvazisinin geleneksel tutumunda bir değişme, "demokratlaşma" söz konusu değildir, olmazda. Daha önce de belirttiğimiz gibi amaç; "kahraman orduyu" yıpranmaktan korumak, gelişen mücadeleyi rayından saptırmaya çalışmak ve "Kürt belasından" kurtulmanın yolunu bulmak için her türlü yolu mübah görmektedir.

Bize düşen görev; Türk burjuvazisinin içine düştüğü çaresizlikten dolayı başvurduğu ve vurabileceği tehlikeli oyunları boşa çıkarmak, saflarımızı daha da sıklaştırmaktır.

yapılarında geliştirdikleri zaafı, düşman güçlerin söz konusu zaafıdan yararlanarak kurtuluşu örgütleri birbirlerine karşı kullanma çabaları ve benzeri nedenler, tarihin bu olumsuz mirasını canlı tutmuş; örgütler arası sorunların çözümünde şiddet, sık sık başvurulan bir araç olmuştur. Öyleki, Kürdistan halkı bu "kör-dövüşü"nde, Sait Elçi, Sait Kırmızıtoprak, Ali Eskeri, Mehmet Karasungur, Ramazan Adıgüzel gibi önderlerini, önder kadrolarını ve binlerce isimsiz kahramanı yitirdi. Yine o, ülkenin değişik parçalarında, bazan aylarca, hatta yıllarca devam eden iç çatışmaların acısını çekti, çekiyor.

İşte ağırlıklı olarak 70'li yılların ürünü olan Kuzey Kürdistan devrimci-yurtsever örgütleri de, ortaya çıkışlarının tekabül ettiği avantajlara rağmen, tarihin bu acı ama öğretici deneyimlerinden yararlanamadılar, daha doğrusu yararlanmak istemediler. Devr alınan mirasın olumsuz yönlerini eleştiri süzgecinden geçirmedi. Hatta tam tersine, her biri ortaya çıkış sürecinde, diğerlerini kabullenmemeyi ya da tümüyle red etmeyi politik bir yönelim olarak benimsedi. Dolayısıyla kısa sürede "ideolojik mücadele" yerini duygusalığa, çığırkanlığa, politik dostluk zeminini tahrip eden, tamiri güç suçlamalara bıraktı ve egemenlik kavgaları başladı. Günbe gün tasfiyeciliğin tohumları ekildi

Ardında 12 Eylül geldi, çattı. Ve çok şey değişti. Ama reformist ve statükocu örgütlerimiz değişmediler. Diğer konularda olduğu gibi devrimci-yurtsever örgütler arası ilişkiler sorununda da, yenilgiden ders çıkarmadılar. Tam tersine, olayların vardığı bugünkü boyutlarda, haksız bir taraf durumunda bulunan PKK'nın üzerine üzerine gittiler. PKK'nın 1.konferansında gözle görülebilen olumlu gelişmeleri görmezlikten geldiler. Hatta, "fırsat bu fırsattır" mantığıyla PKK'ya yöneldiler. Onu güçbirliği platformlarından kovdular. "teşhir" adı altında O'nu tecrit etmek, gammazlamak ve tasfiye etmek için ellerinden geleni yaptılar. Dahası bu güçlerin bazıları, sömürgeci Türk devletinin halkımıza dayattığı azgın savaşa karşı, yanlış ve eksikleriyle birlikte belli bir direniş gösteren PKK'nın, düşmana yönelen eylemleri etrafında şaibeler yaratmaktan bile geri kalmadılar! . Kuruluşundan beri diğer güçleri bir türlü hazmedemeyen PKK da, kendisine yönelen reformist tasfiye hareketi karşısında soğuk kanlı davranmadı. Günden güne 1. konferansında attığı kimi olumlu adımlardan geriye gitti, yurtsever güçlere karşı sertleşti. Ve giderek Kürdistanlı reformist güçlerin değil, hemen hemen kendisi dışında kalan tüm devrimci-yurtsever örgütlerin yurtsever konumlarını yadsımaya, onları şiddet yoluyla tasfiye etmeyi "meşru"laştırmaya başladı! İşte, son olaylar, örgütler arası sorunları yapısında derinleştiren ve onlara tehlikeli boyutlar kazandıran bu tarihsel sürecin ürünüdür.

İç barışın sağlanması hareket noktası olarak ele alınmalıdır

Ülkemizin önünde bulunan tarihsel devrim aşaması, ulusal demokratik devrimdir. Devrimimizin bu aşamasında, değişik sınıf ve tabakaların, onların politik ve demokratik örgütlerinin de yerleri vardır. Yine bu aşamaya denk düşen bağlaşıklar politikasında kavranması gereken ana halka, kimin ne ölçüde devrimci olduğu değil; siyasal eğilimleri ve dini inançları ne olursa olsun vatanın bağımsızlık ve özgürlük davasına olan bağlılıktır. Ve zaferin garantisi, bir anlamda, söz konusu farklı toplum kesimlerinin çıkarlarını uyum içine sokmaya, toplumsal sınıf ve tabakalar arasında kaçınılmaz olan ideolojik mücadeleyi ulusal kurtuluş hedeflerine uyarlamaya ve buna uygun politik tutumlar geliştirmeye bağlıdır. Ayrıca halkımızın birliğe, devrimci-yurtsever örgütlerin birbirlerine,

herzamankinden daha fazla ihtiyacı var. . Örneğin kardeş kavgasının önemli bir odağı olan Güney (Irak) Kürdistan'da, iç çatışmaların sona erdirilmesinde ve yurtsever güçler arasında belli bir birliğin sağlanmasında, bu ihtiyacın rolü belirleyici olmuştur. Aynı toplumsal ihtiyacın, ülkemizin en büyük parçasında silah elde dövüşen, halkımıza dayatılan imha savaşına müdahale hazırlığı içinde olan ve hatta sömürgeci burjuvazinin şu veya bu kesiminden "demokrasi" beklentisi içinde bulunan tüm Kürdistanlı örgütlere de, ciddi görev ve sorumluluklar dayattığı açıktır.

İşte Kürdistanlı örgütler arasında yer alan son olayların ve "yeni" yönelimlerin, böyle bir aşamaya tekabül etmesi düşündürücüdür. Ama her düşündürücü olayı dramatize etmenin, onun altında mutlak surette "karanlık, ajan-provokatör, ruh hastası" ya da "işbirlikçi, hain, uşak" ve benzeri eller aramanın anlamı yoktur. Çünkü olayların kaynağı, eskiye, hatta tarihin derinliklerine uzanıyor. Ve bunda, topu dışarı atmak isteyenler en büyük sorumluluğu omuzlarında taşıyorlar. Kaldı ki, sözkonusu iddia ve suçlamaların inandırıcılığı kalmadı artık. . Subjektif ve kolaycı yaklaşımların, tasfiyecilik yönelimlerin, bir bütün olarak davaya zarar verdiği; örgütlerarası sorunların çözümlemeye yetmediği, aksine onları daha da derinleştirdiği tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmış bulunuyor. Yurtsever güçlere yöneltilen şiddet eylemlerinin kitlelerin tepkileriyle karşılanması, tecrit, gammazlama ve tahriki amaçlayan bildiri kampanyalarının "itibar"larını yitirmeleri de, bunu gösteriyor. Ki bu, bir bakıma yeni ve önemli bir aşamanın haberciliğini yapıyor.

Ancak sorunun daha geniş kesimlerce kavranması, birlik ve dayanışma ruhunun güçlenmesi, saldırıları durdurmaya, örgütlerarası çatışmaları sona erdirmeye ve iç barışı sağlamaya yetmiyor. Çünkü kimi tasfiyecilik yönelimlerde, yaşamın dayattığı gerçekleri ve birbirlerini kabullenme ve sindiremeye eyilimleri hâlâ çok güçlü. . Mesafe alınabilmesi için, bu politikaların yeniden taraf örgütlerce gözden geçirilmele-ri ya da söz konusu eyilimlerin törpülenmeleri gerekir. Ne ki, bu, bir anda mümkün değildir. Fakat PKK yurtsever konumlarda bulunan örgütlerde yönelttiği şiddet eylemlerini durdurur, TKSP, PPKK ve diğer reformist güçler de PKK'ya karşı yürüttükleri tecrit politikasına son verilerse, söz konusu eğilimler zamanla törpülenebilir ve ya en azından ortak bir tartışma zemini yaratılabilir. Böylece Kürdistanlı örgütler arasında yer alan saldırı ve çatışmaların, düşmanlıkların önü alınabilir. . Olayların daha tehlikeli bir düzeye sıçratılması engellenebilir ve iç barışın sağlanması "teminat" altına alınabilir. Kuşkusuz bu, siyasal düzeyde kotarılabilecek bir sorundur ve sanıldığı kadar kolay değildir. Ama tüm devrimci-yurtsever güçlere düşen görev, bu "kör-düğüm"ü çözmek için çaba harcamak ve özveride bulunmaktır.

Amacımız, "kıtsadan hisse" çıkarmak ya da hakemlik rolü oynamak değil; ulusal kurtuluş sürecine denk düşen doğru-devrimci politikayı bilince çıkarmak ve ulusal sorumlulukla olaylara yaklaşımın egemen olması için çaba harcamaktır. İşte PKK'nın, reformist güçlerden başlayan ve giderek devrimci-yurtsever güçleri hedefleyen saldırı ve tehditlerine; yine TKSP, PPKK ve benzeri güçlerin PKK'ya tecrit, "teşhir" (!) ve tasfiye politikalarına, PKK'nın düşmana yönelen eylemleri etrafında kuşku yaratma sorumsuzluklarına karşı durmamızın ve bu yönelimleri mahkum etmemizin nedeni budur. Tarihsel süreç bu tavrımızı doğrulamıştır. Şimdi görev, bilince çıkan ve bu doğruları, tekil olayların yaratabileceği etkilenmelere yer vermeyen bir kararlılıkla yaşama geçirmek ve bu politikamızın sorumluluğunu omuzlamaya hazır olmaktır.

MANUEL RODRIGUEZ PATRIOTIKA FRONT

MANUEL RODRIGUEZ YURTSEVER CEPHESİNDEN KÜRDİSTAN HALKINA SELAM

Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi Temsilcisi Marselo Reyes ile Bir Söyleşi

Bilindiği gibi 11 Eylül 1973'te Pinoche öncülüğündeki faşist generaller, Şili'de, Salvador Alende başkanlığındaki Halk Birliği (UP) hükümetine karşı kanlı bir darbeyi başarıp iktidara el koydular. Salvador Alende ve arkadaşları bu kavgada direnerek şehit oldular. Oğünden beri, ABD desteğinde ülkeyi kan gölüne çeviren Faşist generaller 1980 yılında düzenledikleri sahte bir referandumla 1989'a kadar Pinoche'nin başkanlığını ilan ettiler.

Faşist darbeyle birlikte yenilgi alan ve 1983'e kadar suskun kalan muhalefet 1983'te büyük bir patlamayla mücadeleye girdi. Ve yeni şartlara uygun, anti-faşist cepheler kuruldu. Mücadele sertleşerek kitleselleşti.

Şu anda Şili'de anti-faşist muhalefet üç ayrı grupta odaklanmış durumdadır. **birincisi;** Hristiyan Demokratlar'ın çevresinde oluşan, Sosyal Demokrat Parti, Sosyalist Partinin bir kanadı, Radikal Parti ve Liberal Hareketin içinde yer aldığı **Demokratik İttifak (AD)**tır. Bu ittifak burjuva demokrat ve reformist bir ittifaktır.

İkincisi; Sosyalist partinin bir kanadı (SP üç kanada ayrılmış durumda) çevresinde oluşan ve Sol Hristiyanlar, MAPU

(Birleşik Halk Eylemi) ve MAPU-İşçi ve Köylü Partisinin içinde yer aldığı **Sosyalist Blok** adlı ittifaktır.

Üçüncüsü; Şili Komünist Partisi çevresinde oluşan, Sosyalist Parti'nin bir kanadı, FPMR (Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi) ve MİR'in içinde yer aldığı **Demokratik Halk Hareketi (MDP)** adlı ittifaktır. Bu ittifak Şili'de sol güçlerin oluşturdukları devrimci bir ittifaktır. Şili Komünist Partisi Genel Sekreteri Luis Corvalan, bu ittifak için Wold Review'deki bir yazısında şöyle diyor: "MDP, Şili Sol'unun en ileri ve militan kesimlerini temsil ediyor. O olmaksızın, Şili'de problemlerin çözümü için hiç bir formül tam olarak gerçekleştirilemeyecek, ya da gerekli kitle desteğini sağlayamayacaktır."

Demokratik Halk Hareketi içinde yer alan ve 6 Eylül 1986'da Faşist Pinoche'yi hedefliyen silahlı eylemiyle dikkatleri üzerinde toplayan FPMR (Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi) nin yetkililerinden biri olan **Marcelo Reyes** ile gazetemiz adına yapılan bir söyleşi okuyucularımıza sunuyoruz.

H.Gel- Manuel Rodriguez Yurtsever Cephesi (FPMR) ne zaman kuruldu?

M.Reyes-FPMR 14 Aralık 1983'te kuruldu.

H.Gel- Şili'de çok sayıda siyasal parti ve örgüt varken, neden yeni bir örgüt kurma gereğini gördünüz?

M.Reyes-FPMR halkın ihtiyacından, Şili'nin özgül koşullarının gereği doğan bir savaş örgütüdür.

H.Gel -FPMR'nin temel ideolojik ve mücadele anlayışı nedir?

M.Reyes-FPMR proletarya Enternasyonalizmine sıkı sıkıya bağlı devrimci bir gerilla örgütüdür. FPMR kendi görüşlerini Kasım 1984 tarihinde başta Santiago olmak üzere Şili'nin her tarafında dağıttığı "Şili halkına FPMR'nin Manifestosu" başlıklı yazısıyla programsal

görüş ve istemlerini şili halkına sunmuştur. Uyguladığımız mücadele yöntemi ise politik çalışma stratejisine bağlı silahlı mücadele taktiğidir. Şili'deki diğer örgütler anti-faşist mücadelede pasif metodlar kullanıyorlardı, salt bu tür bir metodla Tirancılığın alt edilemeyeceği gerçeğini hayatın kendisi geçen on yıllık süreçte (1983'e kadar) devrimcilere gösterdi. 1983'te her türlü mücadele biçimlerinin uygulanması gerektiğini, radikal mücadele biçimine geçişin zorunluluğunu belirttik ve bunun hazırlıklarına başladık.

H.Gel -Radikal bir mücadeleye hazırlandığınız 1983'te halkın durumu nasıldı?

M.Reyes-Faşist yönetimin uyguladığı işkence, baskı ve zulüm gün geçtikçe artıyordu. Halk buna karşı görece bir sus-

kunluk içindeydi. Ama içten içe kaynıyordu. FPMR, içten içe kaynayan toplumun bu görece suskunluğunu silahlı patlatarak dağıttı. Şili'de mücadele sertleştikçe diktatörlük baskılarını artırdı. Ama Pinochet artık ülkeyi eskisi gibi idare edemiyor; rejimin kökleri sallanıyor.

H.Gel-Yürüttüğünüz silahlı eylemler karşısında polis ve ordudaki moral nasıldır?

M.Reyes-Hem siyasi propaganda, hem de silahlı savaşla uyguladığımız metod, ordu ve polisin moralini sıfıra indirmiştir.

H.Gel -Şili'de faşizmin gelişimini herkes biliyor, sizce gidiş biçimi nasıl olacak?

M.Reyes-Bu konuda size kesin birşey söyleyemem. Bence bunu belirleyen ülkenin özgül koşulları ve müca-

delenin gelişkinlik düzeyidir. Faşizm kendiliğinden gitmeyecektir. Onu defetmek gerekiyor. Ülkemiz Şili, başka ülkelere benzemez. Tirancılık kurumlaşmıştır. Parlamenter yollarla yıkılmaz. Politik mücadeleye bağlı olarak yürüttüğümüz mücadele halk üzerindeki korkuyu kırıyor; rejime korkulu günler yaşıyor ve silahlı mücadelemiz her geçen gün gelişerek rejimin sonunu yaklaşıyor.

H.Gel -Pinoche'ye karşı girdiğiniz silahlı eyleminizin isminizi dünyaya duyurdu. Bu olayda Pinoche'nin sadece yaralanması eyleminizin başarısızlığı mıdır?

M.Reyes-Hayır, başarısız değildi. Çok başarılı bir eylemdi. Biz eylem programımıza göre hareket ettik ve o programı tam uyguladık.

Devamı s. 12'de

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİZMİN GELİŞMESİ — III —

KÜRDİSTAN'DA KAPİTALİST GELİŞMENİN TEMEL ÖZELLİKLERİ (2)

Üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi

Bilindiği gibi, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasında, uzun vadeli üretim süreci bakımından zorunlu bir uygunluk var. Ve bu "zorunlu uygunluk yasasında", belirleyici rolü oynayan üretim güçleridir. Diğer bir deyişle, üretim ilişkileri, üretici güçlere bağımlıdır. Çünkü üretici güçler olmadan, üretim yapılamaz. Ancak bu, özellikle çağımız koşullarında üretim ilişkilerinin göreceli bağımsızlığını yadsımaz. Aksine ayrı ayrı ülkelerde üretim ilişkileri, bazan geri kalabileceği gibi, bazen de daha hızlı bir gelişme temposuyla üretici güçlerin önü-

ne geçebilir. Hatta üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi, üretici güçlerin gelişimini etkileyerek ilerletebilir ya da köstekleyebilir.

Hemen belirtelim ki, bazıları böyle bir sürecin özgül niteliklerini kavramakta güçlük çekebilirler. Dahası üretim ilişkilerinin hızlı gelişiminin, üretici güçlerin az gelişmişliği ile bağdaşmayacağını iddia edebilirler. Ne var ki, çağımız gerçekleri, özünde cehaletin ürünü olan bu tür iddiaları yadsıyor. Çünkü, "üretim tarzı, yalnızca teknik vechesine indirgenemez". Geri teknolojik düzeylerine rağmen tekelliliğin geliştiği ve egemen olduğu ülkeler, kapitalist üretim ilişkilerinin geliştiği sömürgeler, bu bakımdan "istisna" ve farklı durumlar arz ediyor;

üretim ilişkilerinin üretici güçlere oranla daha hızlı bir gelişme içinde olduğunu gösteren somut örnekler oluşturuyor. Türkiye'deki tekelliliğin, geri teknolojik bir yapı içinde ve zayıf bir taban üzerinde, nasıl yapılandığını daha önce görmüştük. Tekrardan kaçınmak için bir başka örnekle, benzer özellikler gösteren Portekiz'deki tekelliliğin özgül niteliklerine bakalım:

"Faşist diktatörlük altındaki kapitalist gelişimin özel süreci şu andaki duruma kendine özgü nitelikler verdi.

"Zanaatçılığın ve küçük üretimin tasfiye sürecini çabuklaştırmak, merkezileşme ve yoğunlaşmayı arttırmak için devlet müdahalesi, geri bıraktırı-

cı unsur olarak da Portekiz sömürgeciliği ve yabancı emperyalizmin işe karışması gözönüne alınırsa, faşist diktatörlük altındaki kapitalist üretim ilişkilerinin gelişiminin, üretici güçlerin gelişiminden daha hızlı olduğu farkedilir. Buradan da, iktisaden geri olduğu halde kapitalist üretim ilişkilerinin çok geliştiği, tarımda halen ilkel yöntemler kullanılmasına rağmen kapitalizmin kırlarda hızla geliştiği Portekiz'in kendine özgü durumu ortaya çıkar.

"Şemaların kopye edilmesine karşı çıkan ve ulusal durumun tahlil edilmesini vaz eden birkaç 'teorisyenin' son senelerde Portekiz'deki kapitalist gelişim evresinin kendine özgü niteliklerini anlamaktan ne denli aciz kaldıklarını ve (anlamını anlamadan birkaç formülü okudukları) Marksizm hakkındaki cehaletlerini gösteren bu 'teorisyenler', kapitalist üretim ilişkilerinin üst düzeyde gelişiminin, üretici güçlerin az gelişmişliği ile uyumsuz olduğunu kabul etmektedirler. (Abç.) (1)

Üretim ilişkilerinin üretici güçlerden daha hızlı bir gelişme gösterdiğine ilişkin sözkonusu "istisna" durumu (Cunhal, bunu "Özel süreç" olarak anıyor), daha geri yapılarda, örneğin kimi sömürgelerde ama farklı öz ve biçimlerde görmek mümkündür:

"Afrika'da sömürgecilik altında gelişen kapitalizm, feodalizmin zayıflamasına yol açtı, ve yeni bir sınıf yapısı ortaya çıktı."

"Feodal kalıntılar olmasına karşılık, sömürge devri kapitalist sosyal yapıyı getirdi." (2)

Ayrıca birkez daha Lenin'i anımsamakta yarar var. Lenin Emperyalizm çağında sömürgelerin "kapitalist üretim ilişkileri içerisine" sokulduklarına dikkatleri çekerken, aynı zamanda bu "istisna" duruma da parmak basıyordu. Çünkü emperyalizm ve kapitalist sömürgecilik, yalnızca sermaye ihracı yoluyla sömürgelerde kapitalizmin gelişimini hızlandırmakla kalmıyor; kapitalist ilişkileri biçimlerini, sömürü yöntemlerini de taşıyor ve onları bu geri yapılarda yayıyor, geliştiriyor. Dolayısıyla sömürgelerin iktisaden geri olan yapılarında üretim ilişkilerinin, doğal gelişmeleri baltalanan üretici güçlerden daha hızlı bir tempoyla ilerleyişini önemli ölçülerde etkiliyor. Diğer yandan kapitalist üretim tarzının egemen olduğu sömürgelerde, üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi, bu yapılarda şu ya da bu biçimde varlığını sürdüren kapitalizm öncesi üretim

biçimlerinden dolayı, ayrıca üretici güçlerin gelişimini köstekleyici bir işlev görmüyor. Tam tersine bu süreç, sömürgeci mekanizma tarafından doğal ilerleyişi baltalanan üretici güçlerin gelişimini nisbi de olsa etkiliyor.

İşte Kürdistan'da üretim ilişkilerinin, üretici güçlerden daha hızlı bir gelişme göstermesinin temel bir nedeni budur. Ki buna, kısmen sermaye ihracının Kürdistan için ne anlama geldiğini açıklamaya çalışırken de deyinmiştik. Ancak kapitalist üretim ilişkilerinin ülkedeki hızlı ilerleyişini, sadece bununla izah etmeye çalışmak yeterli değildir. Çünkü kapitalist üretim ilişkilerinin, üretici güçlere oranla daha ileri düzeydeki gelişkinliğini, aynı zamanda küçük tarımsal üretimin durumunda, üretim araçlarının mülkiyetinde, kent ve kırdaki değişmelerde aramak gerekir. Kürdistan'da toprak, temel bir üretim aracı olduğuna göre, toprak kullanımında, toprak mülkiyetinde ve işletme sayılarındaki değişmeler, bu bakımdan somut göstergelerdir.

Örneğin 1950 yılında 1.359.153 hektar olan Kürdistan'daki ana ürünler ekili alanı, sürekli ve hızlı bir gelişme göstermiş; 1980 yılında 3.632.980 hektara fırlamıştır. (3) Tarımsal üretim için topraktan yararlanmadaki bu hızlı artışa rağmen, küçük tarımsal üretim hızlı bir biçimde tasfiye oluyor; ülkedeki temel üretim aracı toprak, aynı hızla azalan sayıda büyük toprak sahiplerinin elinde toplanıyor: (Çizelge 1)

Çizelge 1'de görüldüğü gibi Kürdistan'daki toprak temerküzü, Türkiye finans-kapitalinin yayılma ve feodal toprak ağalarıyla girişilen ittifak sonucu derinleşen çifte sömürü süreci ile tam bir uyum gösteriyor. Küçük işletmeler büyük bir hızla parçalanıp tasfiye olurken, orta işletmeler çözülüyor, büyük toprak ağaları ise, giderek burjuvalaşıyor. Ki gerçek veriler, yukarıdaki rakamların çok üzerindedir. Ancak bu verilere ve tekerci sermayenin yeni fetih hareketinin yarattığı günümüzdeki sonuçlara bakarak, ülkedeki mülkiyet ilişkilerinde meydana gelen hızlı değişmeleri tahmin etmek mümkündür.

Ama bu nesnel gerçekliklere rağmen, benzer istatistiki verilerden yararlanarak başka sonuçlara varmak isteyenler, hatta Kürdistan'daki kapitalist üretim ilişkilerinin söz konusu hızlı ilerleyişini görmezlikten gelenler var! Bakın A.Taş, öz

olarak bizim de yararlandığımız bazı verileri esas alarak şu sonuçlara varıyor:

"Burada üzerinde durulması gereken noktalardan bir tanesi de toprak dağılımındaki dengesizliğin yani, büyük oranda topraksız köylü ile küçük mülk sahibinin varlığına karşılık, az sayıda ailenin elinde geniş toprakların bulunmasının hangi nedenlere dayandığını ortaya koymaktır. Kürdistan'da bu dengesizliğin feodal nitelikteki mülkiyet dağılımından ileri geldiği açıktır.

"Esasında Kürdistan'daki toprak dağılımı dengesizliğiyle, kapitalist üretim ilişkilerinin hakim hale geldiği batı bölgelerinin durumu karşılaştırıldığında bu gerçek daha kolay anlaşılabilir. Ege-Marmara dahil, kapitalizmin hakim olduğu Türkiye'de toprak temerküzü, Kürdistan'dan daha geri bir düzeydedir. Kürdistan, hem topraksız ailelerin çiftçi aileler arasında tuttuğu yer, hem büyük mülklerin işlenen toplam toprak içerisinde aldığı pay ve hem de büyük işletmelerin ortalama alanı bakımından ön sırada yer alıyor. Kişiyi, aileye ve sülaleye ait köyler de yalnızca Kürdistan'da vardır. 1950'lerin ardından da kapitalist üretim ilişkilerinin Kürdistan'a oranla Türkiye'de daha hızlı gelişme gösterdiği tartışmasız kabul edilebilir bir gerçektir. O halde bu tarihten sonra büyük işletmelerin gerek sayısal ve gerekse genişlik itibarıyla Türkiye'ye göre Kürdistan'da daha hızlı büyümesinin kapitalist temerküze bağlı olduğunu söylemek doğal olarak mümkün değildir." (4)

Biz, okurlarımızın sabrına sığınıp A.Taş'ın döktüğü incileri ayıklayarak, Kürdistan'da toprağın belli ellerde toplanması sürecinin özelliklerini kavramaya çalışalım: Herşeyden önce şunu belirtelim ki, Kürdistan'daki toprak dağılımının "dengesizliğinde", feodal dönemden kalma mülkiyet ilişkilerinin belirli bir payı var. Ancak, çizelge 1'deki verilerin ortaya koyduğu toprak temerküzünün boyutlarını, feodal mülkiyet ilişkileriyle izah etmek ya da toprağın hızla belli ellerde toplanmasını buna bağlamak olanaksızdır. Çünkü, A.Taş'ın sözünü ettiği "dengesizlik", durağan değil ve toprak temerküzündeki büyüme, esas olarak tarımda feodalizmin çözülmesi ve giderek kapitalist ilişkilerin egemen olması sürecine tekabül ediyor. Ve feodal toprak sahipleri, "köyler-

de kuvvet ve etkilerini muhafaza ederek, feodal köylü işletmeleri biçimlerinden git gide kapitalist biçimlere" geçiyorlar. (5) Yani eski feodal toprak ağaları, kapitalist toprak sahiplerine dönüşüyor, burjuvalaşıyorlar.

İkincisi ve daha da önemlisi, A. Taş'ın, Kürdistan'daki toprak temerküzünün hızını Türkiye ile karşılaştırarak toprakların belli ellerde toplanması olayının kapitalist niteliğini yadsımaya çalışmasıdır. Oysa bu, cehaletin bir başka göstergesidir. Dahası, Kürdistan'daki temerküz olayının **özümlü karakteristiklerini** kavramamak ya da tümüyle görmemezlikten gelmektir. Ayrıca bununla, ülkedeki temerküz olayını bir "sır" gibi göstermenin olanağı da yoktur. Çünkü Kürdistan'da toprağın hızla belli ellerde toplanması olayı, tekelleri sermayenin Kürdistan tarımına dalması, katmerli sömürünün yarattığı sonuçlar ve toprak temerküzünde farklı biçimlerin büyük toprak sahipleri lehine işleme vb. unsurlar tarafından belirlenen Kürdistan'a **özgü bir sürecin** ürünüdür. Makinalaşmada ve diğer modern tarım girdilerinde görülen hızlı artış, nüfusun niteliğindeki değişimler, ücretli emeğin ve pazar için üretimin yaygınlaşması, bu savımızı doğruluyor. Kürdistan'daki toprak temerküzünün kapitalist niteliği ile uygunluk gösteriyor, üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişini kanıtıyor. Örneğin 1965'lerde Kürdistan'da, % 45 olan traktör artış hızı, 1982' yılında % 1690'a yükselmiştir. 1982'de Türkiye'deki traktörleşme artış hızı ise, % 173'tür. (6)

Diğer yandan, tarımda kapitalist ilişkilerin gelişme düzeyini tesbit etmek bakımından, nüfusun niteliğindeki değişimler de önemli bir göstergedir. Bilindiği gibi tarımda kapitalist ilişkiler geliştikçe, çalışan nüfusun bir bölümü topraktan itilir. Dolayısıyla kırsal nüfusun payı, tarımdaki kapitalist ilişkilerin gelişmesine bağlı olarak azalır; kentsel nüfus ise, artar. Kuşkusuz bunda, şehirlerin, daha doğrusu sanayileşmenin belirli bir çekiciliği var. Ama belirleyici olan öge, tarımdaki kapitalist gelişmenin itici gücüdür. Kürdistan'daki kentsel nüfusun, kırsal nüfus aleyhine büyük bir hızla büyümesi, bu bakımdan ilginçtir: (Çizelge-2)

Kaldı ki, Kürdistan kır ve kentlerinin sömürgeci metropollere, Avrupa ve Ortadoğu ülkelerine verdiği göçler, çizelge-2'ye yansımıyor. Ülke dışına verilen göçler hesaba katıldığında, kentsel nüfusun kırsal nüfus aleyhine daha da

Çizelge-1

Kürdistan'da işletme sayıları ve işletme topraklarının dağılımındaki değişimler.

İş. Büyük.	1950		1973	
	İş. Say	İş. Ala.	İş. Say.	İş. Ala.
1-50	58.5	18.4	66.2	15.9
51-101	21.7	20.4	15.8	13.1
101-200	11.4	21.2	12.4	21.6
201-500	7.2	18.2	3.6	11.1
500-	1.2	21.2	2	38.3

Kaynak: DPT, Tarım İşletmelerinin Yapısı

Çizelge-2

Kürdistan'da kentsel ve kırsal nüfus oranları (%)

	1950		1980	
	Kent	Kır	Kent	Kır
Kürdistan	18.2	81.8	35.9	64.1
(18 İl Or.)				

Kaynak: DİE, İlgili Yıllar Genel Nüfus Sayımı

Çizelge - 3

Kürdistan'da mülksüzleşme ve topraksız aileler oranı (%)

	Topraksız aileler oranı		Mülksüzleşme Oranı
	1950	1967	1950-1967 Oranı
Kürdistan	22.6	35.8	14.1

Kaynak: 1950 Tar. Say. KEE, Kırsal Refah Politikaları (DPT)

büyüyeceği tartışma götürmüyor.

Ayrıca bizzat kırsal nüfusun bileşiminde meydana gelen değişimler ve köylülüğün hızla mülksüzleşmesi de önemlidir: (Çizelge-3)

Çizelge-3'de görüldüğü gibi, toplam çiftçi ailelerinin üçte-birinden fazlası tarım işçisi haline geliyor, işçileşiyor. Mülksüzleşme oranı ise, % 14.1 artıyor.

Yine Kürdistan'daki temerküz olayına uygun olarak üretimin amacı ve niteliği de değişiyor: (Çizelge-4)

Çizelge-4, birçok şeyi gözler önüne seriyor ve Kürdistan'da "kapitalizmin kaplumbağa hızıyla geliştiği" kehanetinde bulunanların tüm iddialarını yerle bir ediyor. Kuşkusuz eğer, Kürdistan'da kapitalist egemenlik dönemi ile kapitalizm-öncesi dönemi karşılaştırsak. . . Ki, doğru olan da budur. Ve ancak böyle bir yöntemle Kürdistan'daki kapitalist gelişme hızı saptanabilir.

Yok eğer, Kürdistan'ın Türkiye ile karşılaştırılması yeğleniyorsa (ki, A. Taş da dahil, şimdiye kadar çoğunlukla bu yön-

tem hareket noktası olarak alındı.), o zaman, Türkiye'nin de Amerika ile karşılaştırılması gerekir. Yani bu denli akıl fukarası olmak gerekir. Kuşkusuz her hata akıl fukaralığından kaynaklanmıyor. İşin içine bilinçli olarak hinlik katanlar da var. Ki, A. Taş'ın yaklaşımında bunu görmek mümkündür. Zaten onun, yeri geldikçe değineceğimiz birçok konuda kendisini zorlaması; Kürdistan'daki toprak temerküzünün kapitalist niteliğini, Kürdistan'ı Türkiye ile karşılaştırarak yadsımaya çabalaması ve "tez" ini çarpıtmalarla "güçlendirmeye" yeltenmesi bundandır. Hem "sosyo-ekonomik yapı tahlili" adı altında sömürgeciliği anlata anlata bitiremeyenlerin bunu yapması, daha da ilginçtir. Çünkü bu, herşeyden önce Kürdistan'ın bugünkü gerçekliğine gözlerini kapamak, Kürdistan'daki özel süreci ve onun karakteristik özelliklerini yadsımaktır. Ve "eşyanın tabiatına aykırıdır". Kaldı ki, kapitalist toprak temerküzü Türkiye'de daha eskilere uzanır. Hal böyle olunca, Türkiye'deki toprak temerküzünün özellikle 50'li yıllardan sonra esas hızını kaybetmiş olması; dolayısıyla günümüzde, yer yer Kürdistan'ı geriden izlemesi doğaldır. Çünkü 60'lı yıllar, Kürdistan'da toprak temerküzünün yeni yeni hızlandığı yıllardır.

Kişiyi, aileye ait köyler, kasaba ya da kentlerde oturup büyük toprakları kontrol edenler "meselesi"ne gelince, A. Taş, bu konuda da dürüst davranmıyor. Çarpıtmalara yöneliyor. Oysa kişiyi, aileye ait köyler, kent ve kasabalarda oturup büyük toprakları denetleyenler, "yalnızca" Kürdistan'da değil, Türkiye'de de vardır: (Çizelge-5)

Çizelge-5'de görüldüğü gibi Akdeniz bölgesi, hem kişiyi, aileye ait köy sayısı ve hem de kasaba ya da kentlerde oturup büyük toprakları kontrol edenlerin sahip oldukları topraklar itibarıyla, Güneydoğu bölgesinden sonra ikinci sırayı alıyor. Ayrıca Türkiye tarımında kapitalizmin en fazla geliştiği yörelerden biri olan Akdeniz bölgesi, mülkiyet ilişkileri ve toprağın işletilme biçimleri bakımından Güneydoğu bölgesiyle büyük benzerlikler arz ediyor. Ve sadece bu örnek bile, kişiyi, aileye ait köylerin, kasaba veya kentlerde oturanların büyük toprakları ellerinde bulundurmalarının, kısacası büyük toprak sahipliğinin durumunu koruması ve güçlendirilmesi olayının, tarımda kapitalizmin gelişmesine engel olamayacağını çok açık bir şekilde

gösteriyor. Hem Kürdistan'da, Türkiye finans-kapitalinin "feodal kafalı" yerli müttefikleri, ancak böyle kapitalistleştirilir. Bu nedenle A. Taş, "kaş yapayım derken, birkez daha göz çıkarmış" oluyor.

Sonuç olarak şunu belirtelim ki, Kürdistan'da üretici güçlerin geriliğine karşın üretim ilişkilerinin hızlı ilerleyişi, ülkeye kapitalist sosyal yapıyı getirmiştir. Sanayideki az gelişmişliğin, ulusal gelir, üretkenlik, randıman ve -hızlı makinalaşmaya rağmen- teknolojik düzeydeki düşüklüğün nedeni, Kürdistan'ın feodal ya da yarı-feodal bir yapıda bulunması değil; üretici güçlerin bağımsız gelişmelerinin baltalanması ve ülkenin zenginlik kaynaklarının sistemli bir talana tabi tutulmasıdır. Ancak mevcut gelişme düzeyi ile üretici güçler, kapitalist üretim biçiminin hakimiyeti için

gerekli minimum kapasiteye sahiptir. Kapitalizm öncesi biçimlerin kalıntıları halinde varlıklarını sürdürmeleri, yer yer kapitalist biçimlerle yan yana bulunmaları, bu durumu yadsımaz.

Devam edecek

yararlanılan kaynaklar

- 1- A. Cunal, Portekiz'de Özgürlüğün Şafağı, Bil. Ya., s. 99-100
- 2- K. Nkrumah, Afrika'da Sınıf Mücadelesi, aktaran N. Erdem, Tür. Ulusal Sorun, s. 238
- 3- DIE, 1950 Zir. Say. Neticeleri; DIE, Zir. Bünye ve istihlal 1960-1962; DIE, ilgili yıl. Tarımsal yapı ve Üretim; Yurt Ansiklopedisi.
- 4- A. Taş, Age, s. 106-107
- 5- Zubritski, Mitropolski, Kerov, Kapitalist Toplum, Sol Ya., s. 54
- 6- DIE, ilgili Yıl. Tarımsal yapı ve Üretim İst. yararlanılarak hes.

Çizelge-4

1950-1980 Yılları arasında ana ürünlerdeki artış oranları (%)						
Kürdistan (18 İl)	Buğday	Arpa	Ş. Pancarı	Pamuk	Patat.	Soğan
A Grubu (14 İl)	21.9	48.9	x	x	x	287.8
B Grubu (3 İl)	20.3	9.6	x	x	332.8	x
C Grubu (3 İl)	39.8	69.6	446.9	x	x	x
D Grubu (5 İl)	120.8	57.4	x	245.1	x	x
E Grubu (3 İl)	32.1	-7.2	x	x	x	x

(x) Buğday ve arpa hariç, diğer ürünlerden artış hızı itibarıyla baş ürün durumunda olanın dışındakiler alındı.

1 - Bazı illerin, ş. pancarı ve pamuk artış oranları 1960-1980 yıllarını kapsıyor.

2 - İller artış oranı itibarıyla baş ürüne göre sınıflandırıldı.

Çizelge-5

Bölgelere göre mülkiyet ilişkileri			
Bölgeler	Kişiyi, aileye Ait köy say.	Top. Ekili Ala. Ora. (%)	Kas ve Kente Otu. Top. Olan. İş al. O. (%)
Marmara	11	1.5	15.1
Ege	8	1.1	15.3
Akdeniz	154	21.5	50.1
Karadeniz	2	0.5	6.1
Ortakuzey	7	1.0	10.5
Orta Güney	9	1.2	12.3
Kuzeydoğu	93	13.0	8.8
Ortadoğu	71	9.9	17.4
Güneydoğu	360	50.3	52.0

Kaynak: DPT, Kırsal Refah Politikası

YENİ TİP PARTİ

YENİ TİP PARTİ İDEOLOJİK VE EYLEM BİRLİĞİ TEMELİ ÜZERİNDE YÜKSELİR

ideoloji, kelime anlamı itibarıyla düşünce sistemi demektir. Kavram olarak, toplumun maddi yapısı içinde ortaya çıkan ekonomik, siyasal, felsefi, hukuksal, dinsel, sanatsal vb. düşünce biçimlerini kapsar. Ancak, marksizmleninizm, ideolojiyi, salt düşünsel boyutuyla ele almaz; tersine bilimsel çalışmada, sınıf savaşımının pratik deneyimlerini esas alır ve varılan sonuçları geliştirir. Kısaca diyalektik ve tarihi materyalizm yöntemini hareket noktası olarak kabul eder.

Konumuz açısından ideolojik birlik, marksist-leninist ilkeleri kabul eden ve bu uğurda savaşanlar arasında sağlanan bilinçli bir birliktir. İdeolojik birliğin çerçevesini, evrensel olarak marksist-leninist ilkeler (ki, bunlar genelde yol gösterici ilkelere) ve özgül koşulların verilerine dayanan tezler oluşturmaktadır. Bu görüş ve hedefler net bir şekilde programda yer alır. Bu açıdan ideolojik birliğin dayandığı temel belge programdır. Program partinin birlik ve bütünlüğünü bağlayıcılık açısından sağlar ve üyeler arasında ayrıntılı sorunlarda doğabilecek ayrılıklara rağmen, saptadığı temel belirlemelerle ideolojik birliğin korunmasını sağlar.

İşçi sınıfının ideolojisi marksizm-leninizm, bir doğma değil, eylem kılavuzudur. Bu nedenle marksist-leninist ideolojinin faaliyet kapsamı yalnızca yazıp çizme ve tartışma ile sınırlı değildir. Çünkü işçi sınıfı ideolojisi, tarihsel pratik tarafından doğrulandığı ölçüde anlam kazanır. Bu nedenle ideolojinin, örgütlenme ve eylemle bütünleşmesi gerekir. Bu bütünleşme olayı partiyi meydana getirir. Parti ideolojik bir temel üstünde yükselen siyasal-örgütsel bir birliktir. Bir örgüt etrafında örgütlenmenin kendisi de eylem

birliğidir. Örgütlenme ilkele-ri tüzükte yer alır. Tüzükte belirlenen kurallara bütün üyelerin uyma zorunluluğu nedeniyle parti birlik ve bütünlüğünü korur ve disiplini pekiştirir.

Parti birliği, parti üyelerine, onların arzu ve isteklerine aykırı olarak "yukardan" dayatılan bir şey değildir. Partiye giren bir kişi, onun program ve tüzüğünde belirlenen ödevleri gönüllü olarak yükümlenir ve bunun bilinciyle hareket eder.

Açık tartışma ve eylem birliği

İdeolojik ve eylem birliği olmadan, leninist parti biryana, herhangi bir ciddi örgütten bile bahsedilemez. Eylem birliği, parti disiplininin temel bir ögesidir. İşçi sınıfının öncüsü bir parti, milyonların tek bir insan gibi davranmasıyla karakterize edilir. Lenin bunu, "Yetkili organlar karar aldıktan sonra parti üyeleri olarak, hepimiz tek bir insan gibi davranmalıyız." şeklinde ifade eder.

Parti içindeki eylem birliğinin temeli, parti program ve tüzüğünün kabulünde ifadesini bulur. Leninist partinin eylem birliği, sınıf disiplinine dayalı çoğunluğun iradesini, azınlığın kabul etmesidir. Çoğunluğun iradesi, açık tartışma ve eleştiri özgürlüğü temelinde oluşur. Bu şekilde oluşan çoğunluk iradesine bilinçli bir şekilde uyulmazsa, partide eylem birliğinden söz edilemez. Eylem birliği, partinin asli faktörlerinden biridir. grupların "liberalizmi", "özgür ideolojik mücadelesi" ile parti örgütünün demir disiplini ve ideolojik birliği birbirine karıştırılmamalıdır. Bunlar kökten farklı olgulardır. Lenin parti birliğine birincil derecede önem verirdi. Ama parti birliği, partinin ideolojik

monolitikliği üzerinde oluşur. Çünkü o, mekanik bir birlik değildir. Ayrıca bu birlik, şakşakçılık, dalkavukluk, evet-efendimcilik ve yönetici ögelere yağ çekmek üzerine temellendirilemez. Ve bu birlik, kapı ardında haince dedikodu ve "bölünme korkusuyla" partinin, oportünizme peşkeş çekilmesi yoluyla da asla sağlanamaz. Çünkü parti üyelerini biraraya getiren, onları tek bir yumruk gibi birbirine kenetliyen ve çelikleştirilen temel etken, haklı, ortak ve yüce bir dava uğruna verilen mücadeledir.

Leninist parti standartlarına uygun, partinin programı ve hedefleri çerçevesinde yapılacak parti içi açık tartışma ve ilkeli eleştiri, eylem birliğini bozmaz. Aksine parti birliğini ve çelik disiplinini geliştirir. Ancak partinin eylemde tek bir yürek ve tek bir yumruk gibi olmasına hizmet eden eleştiri ya da açık tartışmanın, anlamı ve sınırları da son derece önemlidir. Çünkü bu, aynı zamanda yapıcı eleştiri ile parti düşmanı görüşlerin birbirinden ayrılmasında bir araç işlevi görür. Örneğin Bolşevik Partisinde yaşanan somut bir olaya ilişkin tartışmalar, bu bakımdan ilginçtir.

RSDP 4. Kongresinde menşevikler parti yönetimini ele geçirirler. Çeşitli parti örgütleri, menşevik MK'ne, Kongre kararlarının hangi sınırlar içinde eleştirebileceklerine ilişkin sorular yöneltirler. Menşevik MK, bu durumu değerlendirir ve kararını bir genelge ile parti örgütlerine bildirir:

"1- Parti basınında ve Parti toplantılarında, kendi kişisel kanılarını dile getirmesi ve kişisel fikirlerini savunması için herkese tam özgürlük tanınmalıdır.

"2- herkese açık siyasal toplantılarda parti üyeleri kongre kararlarına ters düşen

ajitasyon yapmaktan kaçınmalıdır.

"3- Böyle toplantılarda hiç bir parti üyesi kongre kararlarına ters düşen eylem çağrısı yapmamalı, ya da kongre kararlarıyla uyumsuz kararlar önermemelidir." (V.I.Lenin Büt. Es.)

Görüldüğü gibi oportünist MK'nin amacı açık, ilkeli eleştiriye boğmak, farklı düşüncelere kilit vurmak. Eleştiriye, eylemde birliği bozuyor diye "disiplinsizlikle" vurmak, üst organların kararlarına uyulmadı diye devrimci düşünce ve öğelerin tırpanlanması için ortam hazırlamaktır. Oysa böylesi önemli bir genelge yayınlanmadan önce, sorunun, parti yayın organında ve parti içinde tartışılması gerekirdi. Bu gerçeğe dikkatleri çeken Lenin, haklı olarak söz konusu kararlara karşı çıkıyor, bunun altında yatan oportünist örgüt anlayışını açığa çıkarıyor ve mahkum ediyor:

"Bu kararın içeriğine bakınca bazı garip noktalar görüyoruz. Karar diyor ki, 'parti toplantılarında' kişisel görüşlerin dile getirilmesi ve eleştirisi (1.Madde) için 'tam özgürlük' tanınacaktır, ama 'açık toplantılarda' (2.Madde) 'hiç bir parti üyesi kongre kararlarına ters düşen eylem çağrısı yapmamalıdır.' Oysa bakın bundan ne çıkıyor: Parti toplantılarında, parti üyelerinin kongre kararlarına ters düşen eylem çağrısına hakkı vardır, açık toplantılarda ise onlara 'kişisel görüşlerini dile getirmek için tam özgürlük tanınmaz'!!

"kararı kaleme alanların, parti içinde eleştiri özgürlüğüyle partinin eylem birliği arasındaki ilişki üzerinde tamamen yanlış bir anlayışları vardır. Parti programının ilkelerinin sınırları içinde eleştiri yalnızca parti toplantıla-

Baştarafı sayfa 6 "da

Ama Pinoche devrimcilere olan korkusundan dolayı arabasını değiştirmişti. Yolda kendi taksisine muhafızlarını bindirmiş, kendisi de diğer taksiye geçmiş. Onun taksisinde olan muhafızların tümü öldü. Pinoche o defa kurtuldu; ama bu kez kurtulamaz. **H.Gel -Hapishanelerle bağlantınız var mı? Onlar silahlı mücadeleyi nasıl karşılıyorlar?**

M.Reyes-Onlarla ilişkilerimiz var. Gizliden haber ve mektup iletiyorlar. Silahlı mücadelemizi doğru,hatta zorunlu görüyorlar. Hapisteki diğer siyasi örgüt üyeleri de bize dayanışma dileklerini iletiyorlar.

H.Gel -Diğer siyasi örgüt ve partilerle ilişkileriniz nasıldır?

M.Reyes-Aramızdaki ilişkiler çok iyi ve sıcak ilişkilerdir. Komünist Parti'si Sosyalist Parti ve MIR (devrimci Sol Hareket) ile mücadele birliği içindeyiz. Biz, FPMR olarak Komünist Partinin diğer sol partilerle oluşturduğu MDP (Demokratik Halk Hareketi)'nin üyesiyiz. MDP bugün, onbinlerin katıldığı protesto gösterileri düzenlemekte, boş tencere yürüyüşlerini örgütleyerek kitlesel bir mücadeleyi sürdürmektedir. MDP'nin kitlesel mücadelesiyle bizim

yürüttüğümüz silahlı mücadele birbirini tamamlamaktadır.

H.Gel -Kürt halkını tanıyor musunuz, Kürt halkının mücadelesi hakkında söyleyecekleriniz varmı?

M.Reyes- Kürtlerle ilgili bazı bilgilere sahibim. Kürdistanın dört parçaya bölündüğünü; Kürtlerin çözülmemiş bir ulusal sorunları olduklarını biliyorum. Onların, dün monarşiye karşı yürüttükleri silahlı mücadeleyi bugün Saddam ve Humeyni'ye karşı yürüttüklerini ve yürüttükleri bu ulusal savaşımın haklılığını biliyorum.

H.Gel -Şili basını Kürtlerden bahsediyormu? Siz özel kaynaklardan mı gelişmeleri izliyorsunuz?

M.Reyes-Kürtlerle ilgili İspanyolca yazılmış çok az kaynak var. İngilizce yazılmış kaynaklardan faydalandım. Ben Ortadoğu'da, Filistin ve Kürdistan üzerine İngilizce eserler okudum. Ayrıca, Özellikle Filistinlilerin ve Kürtlerin yürüttükleri mücadelenin askeri yönünü çok iyi inceledim.

H.Gel -Bu inceleme sonunda nasıl bir yargıya vardınız.

M.Reyes-Çıkardığım sonuç şu: Kürtler de, Filistinliler de gerçekten savaşçı, yigit ve korkusuzlar. Gerilla taktiklerini

çok ustaca kullanıyorlar.

H.Gel -Kürdistan'ın Türkiye'nin işgali altında olan parçası hakkında bildikleriniz. .?

M.Reyes-Kürdistan tarihiyle ilgili fazla bir bilgiye sahip

değilim. Ancak bilebildiğim kadarıyla, Türkiye'nin işgali altındaki Kürdistan parçasının, İran ve Irak'taki Kürtler kadar sürekli devam eden bir savaş geleneği yok. Bilebildiğim kadarıyla en güçlü gerilla savaşı Irak Kürdistanında veriliyor. Türkiye'de de Şili'de olduğu gibi emperyalizmin uşağı tirancı bir diktatörlük var. Kenan Evren ikinci Pinoche'dir. O da ABD'nin emirlerini yerine getirmekle görevli bir halk düşmanıdır. Türkiye'deki Faşist yönetimin Kürt halkına yönelik baskılarını zaman zaman basın ve yayınlardan öğreniyoruz.

Fakat şu bir gerçek ki, Kürt halkı da, ezilen diğer halklar gibi, elbette zafere kavuşacaktır. Ezilen halkların kurtuluşuna olan inancım budur. Bu halkı biraz tanıdıktan sonra Kürtlerin kurtuluşuna olan inancım daha bir arttı.

H.Gel -Gazetemiz aracılığıyla Kürt halkına iletceğiniz bir mesaj var mı?

M.Reyes-Kürt devrimcileri-

nin Şili halkıyla ve devrimcileriyle sıcak bir dayanışma içinde olduklarını yoldaşlarımızdan öğreniyoruz. Kürt halkı ve diğer ülkelerdeki dostlarımız bize yardım ediyorlar, dayanışma gösteriyorlar. Ve haklı olarak, bizden, Tirancılığı defetmemizi bekliyorlar. Biz halkımızın ve tüm dünya ilericilerinin bu istemini yerine getirmek için mücadelemizi sürdürüyoruz. Dünyanın değişik alanlarında ezilen halkların sürdürdüğü mücadele emperyalizmi zayıflatıyor, bizleri de güçlendiriyor. Bizim Pinoche'ye vurduğumuz her darbe K.Evren'e; sizin K.Evrene vuracağınız her darbe Pinoche'ye vurulmuş demektir.

Ezilen halkların önünde birleşip mücadele etmekten başka bir yol yoktur. Kürt halkının önünde de bu yol vardır. Birleşsinler ve mücadele etsinler.

FPMR'den Kürt halkına selam der, devrimci mücadelesinde başarılar dileriz.

H.Gel -Teşekkür eder, biz de Şili halkının verdiği şerefli mücadeleyi candan destekler, çalışmalarında başarılar dileriz.

YENİ TIP PARTİ

Baştarafı s. 11"de

rında değil, yığına açık toplantılarda da özgür olmalıdırlar. Böyle eleştiri ya da 'böyle ajitasyon' (çünkü eleştiri ajitasyondan ayrılmaz) yasaklanamaz. Partinin siyasal eylemi birlik içinde olmalıdır. Ne açık yığın toplantılarında, ne de parti basınında belli eylemlerde birliği bozucu hiç bir çağrıya hoşgörü gösterilemez.

"Apaçık ki, MK eleştiri özgürlüğünü yanlış ve çok dar, eylemde birliği ise yanlış ve çok geniş tanımlıyor.

"Bir örnek alalım. Kongre Partinin Duma seçimlerine

katılmasına karar verdi. Seçimlere katılma çok belli bir eylemdir. Seçimler sırasında (örneğin bugün Bakü'de olduğu gibi) partinin hiç bir üyesinin, hiçbir yerde halkı oy kullanmamaya çağırma hakkı yoktur. Ne de seçimlere katılma kararının 'eleştirisine' bu dönem boyunca hoşgörü gösterilebilir. Çünkü gerçekten seçim kampanyasının başarısını zedeler. Ancak, seçimler duyurulmadan önce, seçime katılma kararını her yerde eleştirmeye parti üyelerinin tam bir hakkı vardır. Doğal olarak, bu ilkenin pra-

tikte uygulanması bazen uyumsuzluklara ve yanlış anlamalara yol açacaktır. Ama tüm uyumsuzluklar ve yanlış anlamalar yalnızca bu ilke temelinde partinin onuruna yarış bir biçimde çözümlenebilir. Oysa Merkez Komitesinin kararı çözümsüz bir durum yaratıyor.

"MK'nın kararı öz olarak yanıltır ve parti tüzüğüne ters düşmektedir. Demokratik merkezizetçilik ve yerel parti örgütlerinde otonomi ilkesi, belli bir eylemde birliği bozmadığı sürece, genel ve tam eleştiri özgürlüğü anlamı-

na gelir. Bu partinin karar verdiği bir eylemde birliği bozan ya da güçleştiren tüm eleştiriyi dışında bırakır."(V.I.Lenin Age.)

Bu örnek hiç bir çarpıtma ve yanlış yoruma yer bırakmayacak denli açıktır. Partinin siyasal eylemi birlik içinde olmalı, ama partinin eylem birliğini bozmadığı sürece. . Parti üyelerinin tam ve özgür

eleştiri hakkı da olmalı, ve şu ya da bu gerekçeyle açık tartışma ve eleştiri hakkına ambargo konulmamalıdır, konamazda.

J1 rûpela 16-an

ev rewşa ha hin j1 destpêkê ve dibe derbeke mezin j1 bo doza gelê kurd. J1 lewre Dr. Beytar Nuri Dêrsîmî dibêje ku ; " d1 nav Kurdistan Teali Cemiyeti de, rola Seid Abdulqadir, b1 zanati an b1 nezanti j1 tirkên re ajaniyê kiriyê."

L1 Koçgiri û Dêsimê Destpêka Xebatên Siyasi

D1 dawiya mehên 1918-an de d1 bin seroketiya Eli Şan, Eli Şêr û Dr. Beytar Nuri Dêrsîmî (d1 serhildana Koçgirê de Dr. Beytar Nuri Dêrsîmî wek qumandanekî duyemîn ci girtiye) l1 herêmên Zara, Divrigê, Hafik, Kangal xebatên siyasi û rêxistinî destpê dike. Wek Dr. Nuri dêrsîmî dibêje, d1 demeke kurd de l1 gelek herêman liqên siyasi û rêxistinî pêktê. J1 bo hezîriya pêkanîna karûbar serhildanê civîna yekemîn û ya giring l1 qeza Kangalê, l1 nehya Yellice pêktê û biryarên giring tîr girtin. L1 gor van biryaran, divê heyani dawiyê, Kurdistan bête parastin, d1 nav sinorên Diyarbekir, Wan, Bedlis, Eleziz, Dêrsîm û Koçgirê de, j1 bo avakirina Kurdistanê serbixwe, divê b1 şereki çekdari, tekoşin bête domandin.

L1 gor Nuri Dêrsîmî, programa wan weha ye:

"Pêşî l1 Dêrsîmê dê serxwebûna Kurdistanê êlan bûbûya. Ala Kurdistanê l1 Hozatê bihata dalqandin, hêzên kurd yê netewî, dê l1 ser heta Ercincanê, Elezizê, Meletiyayê bihatan heta Sêwasê û l1 wir, b1 awekî resmî j1 hukumeta Anqerê naskirina serxwebûna Kurdistanê bihatan xwestin. Dê tirkên vê daxwazê qebûl bikira, j1 ber ku ev daxwaz, b1 hêzên me yê çekdar dahatin parastin. Dema me gava pêşin b1 serfirazî avêt, j1 bo piştigirîya tevayîya Kurdistanê êdî gumana me tune bû. J1 ber ku daxwaza her kurdekî niştîmanperwer ew bû ku zencirê koledariyê bîşkine û bavêje." (END N.Dêrsîmî rû 130)

Lê mixabin pêşveçûn l1 gor daxwaza û programa wan ne

dibû. J1 aliyê din ve j1 bo pêkanîna û serfirazbûna ev programa jorin, xebateke dûr û dirêj b1 xurt, zanîn û xwedî pêşengiyekî xwerist dixwest.

Destpêkirina Şerê Koçgiriye

L1 herêma Koçgiriye, teqandina yekemîn, d1 Temûza 1920-an de destpêkir. D1 bin qumandariya Mîsto (serok eşîreke bû) de l1 Zerayê davê jin ser qerekola Çulfa Eli. Piştî vê êrişê, teqandin û êrişên din, l1 pey hevdu domkirin. Şer roj b1 roj ber fireh bû. Kontrola Kangal û Zarayê dikeve destê kurdan. D1 Tebaxa 1920-an de serokê eşîra Şadan Paşo davêje ser mufreza tirkên — cebîlxane tinin Kuruçayê — mufrezê dil dîkin. Dest dîdîn ser cebîlxanan û Refahiye digirin. D1 qonaxa hukumata tirk de ala kurdan dadîckînin. Şer geş û fireh dibû. Mustafa Kemal j1 l1 gel hukumeta xwe dişewirîya û l1 dek û dolabên nû digirîya. J1 herêmên Kurdistanê, l1 ser navê "parlementerên Kurdistanê" 72 parlementerên "kurd" anî parlemenîya Ankarê. Wan 72 kesên b1 pêşniyariya M. Kemal telgrîfan şandin dewletê ihtilaf û d1 telgrîfan de dan xuyakirin ku gelê kurd dixwaze piştigirîya hukumeta Tirk ya Ankarê bike û naxwaze j1 tirkên biqete. J1 aliyekê din ve j1, hukumeta Kemal, heyetên pêk daniya û wan dişiyandin Kurdistanê da ku d1 nav kurdan de têkiliyên nû pêk binin û kurdan bixapinin.

L1 ser herêmên serhildanê şer berdewam dîkir. Kurd her ku diçû xurt dibû. L1 gor raporên ku j1 Dêrsîmê digihîya Koçgiriye, l1 Dêrsîmê 45 hezar hêzên çekdar amade dibûn. Eli Şêr b1 xwe vê rapora ha pêşkêş dîkir. Disa l1 gor programa wan divê serhildan b1 tevayî d1 bihara 1921-an de destpê bikira. J1 lewre d1 demsala zivistanê de girêdana têkiliyên navbera Koçgiriye û Dêrsîmê ne hêsa bû. Lê carek teqandin l1 Koçgiriye destpêkiribû, pêşî nedahatin girtin.

D1 roja 20.10.1920-an de l1 çiyayê Dumurcayê, j1 aliyê eşîra Canbegan ve posta tirkên a Sêwas- Kangal-Divrigê hat stendin û midûrê postexanê hat kuştin. D1 eynî rojê de Dr. Nuri j1 aliyê hukumeta Tirk ve tê girtin. L1 ser girtina Nuri Dêrsîmî Seid Rîza, j1 M. Kemal re telgrîfêk dişeyne, berdana Nuri Dêrsîmî dixwaze. Ger hukumeta Tirk wi ne de dê Seid Rîza b1 hêzên kurd êrişî Sêwasê bike. M. Kemal l1 hember tehdida Seid Rîza neçar ma xeber j1 waliyê Sêwasê re şan û Dr. Nuri Dêrsîmî

berdan. Edî rewşa Sêwasê ketibû xeterê. M. Kemal j1 her alî ve ordiya xwe dişandin hawariya Sêwasê. Lê ordiya tirk newêra bû raste rast b1 hêzên kurd re bikeve şer.

D1 6 ê Adara 1921-an de hêzên kurd, dorali j1 Umraniyê stendin. Umriye ket destê kurdan. Qumandarê tirk Halîs, j1 aliyê mahkema kurd a eskeriyê ve cezayê kuştinê girt. B1 vê serfiraziyê re ala kurdan l1 qeza Umraniyê hat b1 dardakirin.

L1 her çar herêmên serhildanê, şer berdewam dîkir. Ordîya tirk j1 gelek bajaran hat herêma şer. Her ku diçû rewşa kurdan ber b1 têkçûnê diçû. Hêzên Dêrsîmê nikaribû xwe bigihînin hawariya şerê Koçgiriye

Qumandariya orduya tirk a herêma serhildanê ketibû bin berpirsiyariya Nureddin Paşa. D1 14 ê Adara 1921-an de seferberlik elan bû. Riyên Sêwas- Kangal- Meletî — Eleziz û Sêwas û Zera ketin destê ordiya Tirk. L1 çar aliyê Koçgiriye, hovitiyeke nedîti berdewam dîkir. Hêzên Topal Osman, gundên ku teslim dibûn zarok b1 jinan, b1 malan ve dişewtandin. D1 nav wan zarokan de kurê Dr. Nuri Eli j1 hate şehît kirin. Qumandane ordiya Tirk Nureddin Paşa digot ku; "l1 Tirkiyê yê ku dibêjin zo (ermenîyan qest dikirin) û yê ku dibêjin lo (ew j1 kurdan qest dikirin) dê wan j1 binî ve j1 navê rakin"

Minakên Xiyanetê û Têkçûna Serhildanê

Wek ku d1 serhildanên din de j1 hatiye ditîn, d1 serhildana Koçgiriye de j1, em rastê minakên xiyanetê tîr. Em j1 wan minakan çend nişan bidin: Serokê eşîra Ginyan, Murat Paşa, Piştî ku b1 hecî axa (axayê Kangalê yê ku mirovê Ittihat û Terakî ye) re b1 dîzi têkili dani. Dest b1 xiyanetê kir. L1 gor pêkanîna plana Murat Paşa û Hecî Axa, j1 b1 teslim kirina cebîlxanan, Murat Paşa gaziyê qumandarê Cepha Celalî dike. J1 cephê 3 qumandar tîr qonaxa Murat Paşa. 40 çekdarên Murat Paşa tîr hundirê qonaxê û wan 3 qumandarên kurd (Seyîd Ezîz, Zalîm Çawîş û Huseyin Çawîş) wan digirin û dibîr girtixana Sêwasê ya eskeriyê. D1 navbera 24 saetan de cezayê b1 dardekirinê dîdîn wan û d1 ci de j1 karê b1 dardakirinê pêk tinin. L1 ber darê sêpê hersê qumandanên kurd weha dibêjin: "Bijî Kurdistan, bijî Kurdistan Teali Cemiyetî! Bimre Nureddin Paşa!" U b1 hevîre merşa kurdiya netewî dibêjin.

L1 ser van xiyanetan, j1 bo domandina şer tû çarekî nemabû. D1 bin qumandariya Dr. Nuri, Eli Şêr û yê din de, d1 çiyayên Divrigê-Kuruçay-Arabkirê de Ser dîkin û derbasê herêma Dêrsîmê dibîr. Herweha êdî serhildana Koçgiriye 1921 ê de têk diçe.

D1 analîza nîvîsê de j1 baş tê diyarkirin ku sedemên têkçûna serhildana Koçgiriye d1 nav cîvata kurd de rewşa eşîrtî, axatî, begîtî û j1 aliyê din ve j1 alevî û sûnîtî roleke mezin û giring dilîze. Ev rewşa ha j1 yekîtiya kurdan re dibe alûz û astengên mezin. Serhildan d1 qadeke teng de ma. Baş hezîriya xebata siyasi û leşkerî ne hate kirin. J1 destpêkê de Kurdistan Teali Cemiyetî dibe du alî. Hinekî nakevî nav şer. Serhildan j1 otorîteke merkezi bê par dimîne. L1 hember dek û dolabên dewletê hinek serok Eşîr zû tîr xapandin. Hêzên Tirkên l1 gor yê kurdan gelek zêde û xurt in.

LI SWÊDÊ HAVÎN Û ZIVISTAN YEK IN

Piraniya swêdiyan di rojên tav û germ de naçin kar. Êvaran li televizyona xwe temaşe dikin, bi taybeti li rapora hewayê temaşe dikin, ku heger rapor xweşî û tavê pêşkêş bike; hema di ci de radigihîn telefona xwe û ji bo beyani (sibê) xwe nexweş didin nivisandin. Beyani têr û tije radizin. Ew roj dereng ji xewê radibin. Taştîyekî mirani pêk tinin. Û çenteyên xwe yê mezîn û fireh tije alev dîkin û rîya beravê (plajê) dikudinin. Wey babo di çenteyên swêdiyan de çi tinin? Ji radyo-teyibê bigir, hetani xawli, sabûn, melhem-şampûwan, xwarin-vexwarin, derpê û siwan ûhw. . . Van çenteyên qirase û tirtire davêjin milê xwe û bi beravan û tavê ve dimeşin. . . Hin naçin beravê cilên xwe ji xwe dîsimtînin, bi tenê derpiyê kî li ser xwe dihêlin. Xwe tazi dikin. Melhemên tavê di laşê xwe de didin û çavên xwe didin nav çavên tavê. Wek tîrxanan vedizelin. Bi xwedê êdî

marê kor ji herê binê wan, disa ji erdê hêz nadin xwe û ranabin. Bi saetan di bin tava germ de wilo radizin û carinan xwe virde û wirde diqelbin.

Hûn dibinin havinan Swêd çiqas xweş û geş e! Heger hûn bi yamîna kî hûn dê havinan bîn Swêdê. Çawa? Bîrayê min tu ji wi alî ve çewt difikiri. Na, ne wek te ye! Ji wê alî ve hiç kovan û xeman mexwe. . . Dixwazi macir û dixwazi turist be, xem û ferq nîn e. Ya giring baş hatina te ya swêdê ye. Ji birneke hatina te ya havinê; hinek hatina zivistanan ji baş dibinin; lê ez na! Ez baş dizanim, dê tu çend rojên pêşî bêji " na lo, wele vîra ne xweş e. Hewya min li vîra naye. Her çiqas welatên wan xweş be ji, ji wan re xweş e, ji min re çî? Min ji nuha ve bêriya welat kirîye. Ez dê di demeke pîr nêz de vegem. . . "

Çawa, tu yê weha nebêji? Na, na bîra , na, na xwişkê, ka em nemrin, ne dîr e, hetani salek- du sal em dê hevdu bibînin. Na lo, wele bi Mihemed û bi Îsa ez bi te henek û qerfan nakim. Ezbeni zêde serê min e ku ez bi te tinaz û qeşmeriyan bikim. Na, na tîka dikim, li min bibore! Ezbeni tîka min ji te ew e, ku tu peyva min nebiri û ez dixwazim, divê babetê de serpêhatîyeke xwe ji te re berpêş bikim. Serpêhatîyên min, tew tewww. . . ne yek û ne dido û ji deh ne. . . Tu dixwazi guhdariya yekê ji wan biki? Çawa? Baş e. Evcâr ez nîzanîm, ji kîjan û ji ku destpê bikim. Belê:

Belê ezbeni, baş tê bîra min, sal 1983ê

bû. Û li Swêdê demsala havinê destpêkiribû. Weki ku hinek berê ji min ji te re qala havina Swêdê ji kir, havineke weha germ û xweş bû. Di rojêke weha germ û xweş de telefona min ji, bi kêf û hêz lêket. Min telefonê bilind kir, dengê biyani "alo" got. Min bi "alobûna" wi re navê xwe got. Wi li min pîrsi û pê re ji got, " ma te min nas nekîr." Min got; " na bîra, li min bibore, dengê te ji min re biyani hat." Wi, gotina min di devê min de girt: "Ev çî kurmanciye tu xeber didî? Ez ji te tişteki fam nakim. Ev zîmanê Îsveçîyan (swêdiyan) e, çî ye?" Min bersiva wi da; " na keko, ez kurdi xeber didim. Yani li kusûrê min mêze neke, dengê te ji min re xerib hat, min te nas nekîr. xuya ye, ku tu nûhati yi, vîra Swêd e, ciyê nivîskar û zîmanzan û politikvanên kurdan e. Ji ber vê yekê bibe-nebe, piçek tesir li me ji dike. Ka tu ki yi, ji kerema xwe re tu kari navê xwe bêji? Bi rasti min dengê te nas nekîr."

Lê ez, zêde dirêj nekîm û serê we ne êşînim, piştî hewqas galegal mênîkê me navê xwe got. Ki be baş e? Hevaleki min yê kevnê canî- manî derket. Bi rasti divê ew weha nerm-germo neye naskirin, ji

ber ku min gelek jê hez dikir, min jê re weha digot. Lê biborin, bila hevalê min çewt û şaş neye naskirin, bi rasti û bîngehê xwe de ew hevaleki çekdar û bombeavêj bû. Tûj bû wek isot. Xetere bû wek barût. . . Li welat ew kesên ku pê re qala çek nekîra, ji xwe bi wan re ne dipeyiviya. Ew bi xwe ji militanê rêxistîneke bombeavêj bû. Li welat carinan bi min re dipeyiviya, ew ji, ji ber ku em hevalên hev ên biçûkayîyê bûn. Beri tûjbûna wi, gelek serpêhatîyên me yê rengin hebûn. Ew şax me hêkek li hev par dikir. Lê dema ku ew tûj û çavsor bû, rewş hat guhartin. Evcâr, dema em bi hev re dipeyiviyan, bi rasti ne peyivandin bû. Şer bû. Lê disa min wi idare dikir. Wi çiqas gotinên çors ji , ji min re digot, min nerm- nerm dîda ber. didit, ku ez pê re şer nakim, hema di ci de xatîr ji, ji min nedixwest û dîda rê û diçû.

Çend sal piştî hatina cunta 12 ê Ilonê, min di derheqê wi de hinek agahdari girtî bû, ku ew çêrên (dijminên) şoreşgerên ku derdikevî derê welêt dîde. Dîbêje ku, "ew kesên ku derketine Ewropayê, êdî ne Şoreşger in. Kesên şoreşger divê li çiyayên Welêt şer bike." . .

Dema ez pê re di telefonê de dipeyivîyam dev û serê min ne li hev bûn. Ez hem

pê re dipeyivim û ji aliyê din ji, difikirim, gelo ev hevalê bombeavêj çima hatiye Swêdê. Gelo ew ji hatiye iltica bike? Na, ne mumkun e. Dibe ku ji bo hinek karên mezîn û giring bê. . Min ne xwest, ez di telefonê de jê pîrs bikim. Min pîrsa wi kir û jê pîrsi:

"Tu li ku yi, ez bêm te binim malê?" Wi ji min re spas kir û got; "ez nîha li ba hevaleki me sibê were, em dê hevdu bibînin."

Beyani ez zû rabûm û çûm ba wi. Di pey xweş-bê de, me hevdu ji aliyê politik ve ji wezînan. Di warê ideolojîk û politik de tê de guhartîneke nû û zêde çênebûbû. Bi tenê dev ji rêxistîna xwe ya bombeavêj berdabû. Di hinek meseleyên biçûk de, ji wan cûda difikiriya. Ew ji karê teknîkî û organizê bû. Wi bi xwe ji digot, "van tiştan ne sedên cûdabûnê ne," Lê ew bi xwe ji nikaribû sedemên cûdabûna xwe bide diyarkirin. Min di hevalê xwe yê canî-manî de, na di yê bombeavêj de tek guhartînek dit , ku ew ji, guhartina fizîkî bû. Xortaniya wi çûbû. Por ji pêş ve gelek weşîya bû. Herçiqas kêmbû ji disa di ruyê wi de çend çîqir peyda bûbû. Min xwest ku ez wi piçek bicerbinim; min çend zixt lêxist. Heywax li min û hefsed bavê min! . . Ya ku min dit gurê maco yê serê çolan nebîne. . . Bi hêrs û literatoreke nû û tûj, kevîr û kuçan li min barand. Ji pasîfizmê û konfora Ewropayê destpêkir û hemû "izman" gîş li min barand. Min guhdariya wi kir, heta ew rawesta. Nepxa zîkê xwe daxist. Min wi girt û anî merkeza Stockholmê. Min xwest, ez hevalê xwe li sûka bajêr piçek bigerinim û peytextê pî bîdim naskirin. Havin bû û hewa ji gelek xweş bû. Em li sûka Stockholmê hûrik- hûrik digeriyan, wilo di ber çend dikanên eşyayên elektronîk de derbas bûn. Dema em rasti dikanên elektronîk dihatin, heval, ji temaşeyê têr ne dibû. Min xwe negirt û jê pîrsi: " Tu hewqas li çî dinêrî gelo, tişteki giring li vê derê nîn e?" Wi bi awîreke tîrş li min nihêrî û vegeran: " Ji bo te dibe, ku ne muhim be, lê ji bo min, ev dîrbîna ha gelek muhim e."

Em hinek ji meşîyan, evcâr di dikanekî de çavên wi bi tûlûmbê xwewê (uykutulumbu) ket, gazi min kir, "ka were bazar bike, bihayê wê çî ye?" Di wan rojan de, li ser hev ji min re telefon dikir û me hevdu li sûkê diditin û em derdike-

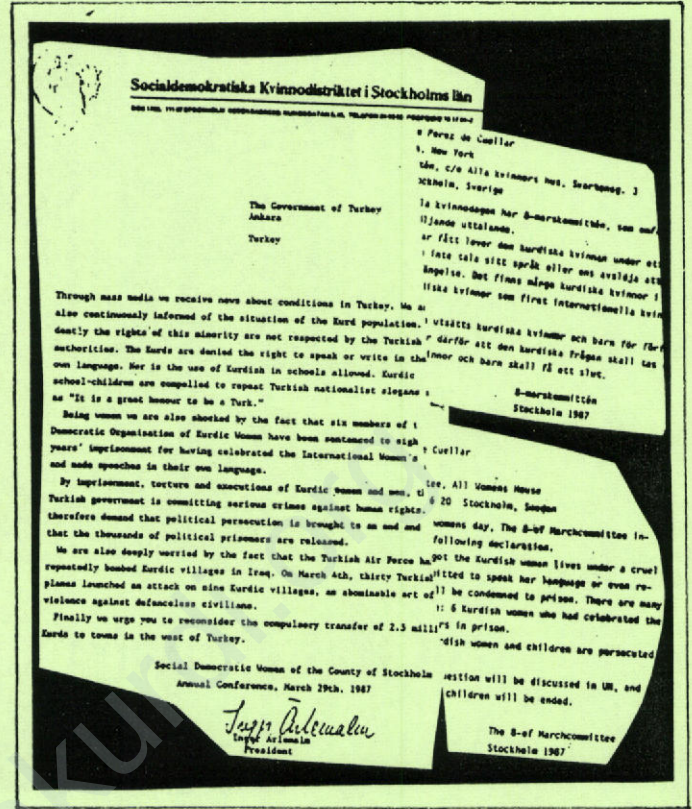
KÜRT KADINLARININ ÇALIŞMALARI ÜRÜN VERİYOR

Stokholm'de çalışmalarını sürdüren Kürt Kadınlar Derneği, son aylarda faaliyetlerini yoğunlaştırdı. İsveçli ve değişik göçmen kadın dernekleriyle geliştirdiği ilişkiler olumlu sonuçlar vermeye başladı. Kürt halkıyla ve kadınlarıyla dayanışmanın belli boyutlar kazanmasını sağladı. Geliştirilen sıcak ilişki sonucu, Kürdistan'da gelişen olaylar karşısında gerekli duyarlılığı gösteren çok sayıda kadın kuruluşu faşist Evren ve Saddam'a protesto telgrafları yolladılar.

Stokholm Sosyal Demokrat Kadınlar Örgütünün Kongresine sunularak onaylandıktan sonra Kenan Evren ve Saddam Hüseyin'e yollanan ilk iki telgrafta, iki sömürgeci devletin kendi aralarında var olan ve Kürt halkını yok etmeyi amaçlayan "sınır" ötesi hareket

andlaşması kınandı. Türk ordusunun her vesileyle, Güney Kürdistan'a saldırması ve Kuzey Kürdistan'da Kürt halkına uyguladığı asimilasyon ve zorunlu göç yasası protesto edildi. Bu telgrafların onaylandığı kongrede ayrıca Kürdistan ve Kürt kadınlarıyla ilgili geniş bir informasyon, delegelere sunuldu ve ilgiyle izlendi.

Üçüncü telgraf, 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü nedeniyle, Kürt Kadınlar Derneğinin de içinde yer aldığı ve 26 Kadın örgütünün katılımıyla oluşan 8 Mart Komitesi tarafından hazırlanarak Birleşmiş Milletlere Gönderildi. Bu telgrafta da Kürt Halkı ve Kürt Kadınları üzerinde var olan yasak, baskı ve insanlık dışı uygulamalar verilerle birlikte dile getirildi.

YÜKSELEN İŞÇİ VE ÖĞRENCİ...

Baştarafı Sayfa 1'de

bir kıvılcım oldu. 1933-34 yıllarında Nazi Almanya'sının M.Eğitim Bakanlığınca yürürlüğe konulan ve öğrencileri faşist devletin çarkına bağlayan uygulamanın bir benzeri olan bu yasa tasarısı, üniversitelerde büyük tepkilere yol açtı. Nisan ayı ortalarında başlayan öğrenci protestoları; direnişler, yürüyüşler, açlık grevleri başta İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa olmak üzere,

örgütlü bir şekilde birçok üniversite kentlerine yayıldı. Kamuoyu ve geniş demokratik çevrelerce desteklenen öğrencilerin özerk üniversite ve örgütlenme talepleri doğrultusundaki eylemleri, hükümet ve polisin gaddarca saldırılarına hedef oldu, oluyor. Yüzlerce öğrenci gözaltına alınıyor, acımasız işkenceler ve tutuklanmalar devam ediyor. Direnişlerini sürdüren öğrenciler, gözaltındaki arka-

daşlarının serbest bırakılması- nı sağlamak için birçok yerde açlık grevlerine başvurdular.

Tüm bu vahşi saldırılara ve sosyal demokrat şeflerin direnişi bırakma "tavsiyeleri"ne rağmen, öğrenciler eylemlerini genişleterek sürdürüyorlar. Devrimci bir çizgide gelişme gösteren gençlik direnişleri, grevdeki işçilerden, halktan ve ilerici aydınlardan geniş dayanışma ve destek görüyor.

Bugün demokratik öğrenci

hareketinin önünde duran akademik-demokratik mücadele, giderek anti-faşist, anti-emperyalist ve anti-sömürgeci savaşımla bütünleşerek sürecektir. Türkiye'de yükselen işçi ve öğrenci gençliğin direnişleriyle dayanışma içinde bulunmak, faşizme, emperyalizme ve sömürgecilğe karşı, devrimci yığinsal çıkışları örgütlemek önümüzde duran önemli görevlerden biridir.

● ● ●

LI SWÊDÊ HAVÎN...

Jî rûpela 14-an

tîn seyranê. Çavên wi tîm lî çekên nêçîrê, kincên germ,tulumbên xewê, matere û yên wek wan bûn. Carinan bê hemd me dibirin dikanan û bî me bazara wan dîdankirin. Xwe ranedigirt û digotin: "Ez hinek pere berhev bikim û pasaporta xwe bigirim;ez dê van eşyên ku jî bo gerila pîwîstê, bikirim û vegerim welêt."

"Paşê!"

Paşê roj bî roj û meh bî meh telefon kîrînên me, kêmbûn. Lê, disa me dî çend mehan de carek an jî hevdu re telefon dîkir, an jî, me hevdu lî sûke dîdit. Dem

çû dewran hat, hevalê me, pasporta xwe girt û pereyên wi jî çêbûn. Êdî hewqas lî dikanên çek û cilên gerila ne dinêriya. Digot, "serê min dî gêjani û xaxên giran de ye. Ez niha dixebitim, ku çawa zarokên xwe binim vîra!"

Gelo çî bû?

Dî nav de, çend sal derbasbûn; çendeki berê, ez lî sûke disa rastê wi hatim. Volvoke- 87 model kîribû. Hevalan wi pîroz dîkir. Mîna jî wi pîroz kîr. Mîna lê pîrsî: "Malxîrav tu lî ku yî,êdî kes te nabîne? Tu rêş jî buyî? Xêr e?"

Stuyê xwe xwarkîr, bî awekî belengaz û nerm nerm got;

"Ma ez çî bikim, dixebitim,diwestim. Çendeki çûm girava Kanaryayê, mîna piçek tatil kîr û bihna xwe berda. Bî rastî ev jî, ne be mirov din dibel!"

Wi hevalên xwe qala kîrîna vilan dîkirin. Ez rabûm û mîna xatîr jî wan xwest û çûm.

Belê tu dibînî,havîn û zîvîstana fêrî nake, heta giravên Kanaryayê jî fireh û mezin e. Çar demdsal bî hev re lî Swêdê hene!

M. Nuri Dersimi

DI ŞERÊ RIZGARIYA KURDISTANÊ DE 69 SAL: Serhildana Koçgîrê

Serhildana Koçgîriyê, di tekoşîna rizgariya Kurdistanê de ciyekî girîng digire. Pêwîst e li ser vê bûyera ha lêkolîneke fireh çêbibe. Lê mixabin li ser vê babetê gelek serkani tune ne. Di derbarê vê serhildanê de lêkolîna herî firek, em dikarin ji pirtûka Dr. Beytar Nuri Dersimî bi navê "Dîroka Kurdistanê de Dêrsim" fêde bistînin. Lê li ser hinek nuxtan mixabin em nikarin bîbînxwedî malûmatan. Bê guman ev ji dibe kêmasiyek ji bo lêkolîneke weha girîng.

Mîrov dikare bibêje, ku diroka serhildana Koçgîriyê, ji sala 1918 -an ve destpêdike. Pêwîst e, ku kurtahi be ji, mîrov şertên cîvata kurd û ya Osmaniyan ya wê demê bine ber çavan. Di nav van şertan de, qerekerê tevgera kurd biwezîne û li gor wê demê şirove bike.

Wek têt zanin, Imperetoriya Osmani, 600 sal li ser hukuma. Bi peymana Mondrosê ku di sala 30.10.1918-an de pêk hat; dewleta Osmani qebûl kir ku dê ew hêzên xwe yên çekdar (ordiya xwe) belav bike. Bi vê rewşa nû ve, gelên din yên ku di bin hukma wan de mabûn; êdî bi serê xwe û çarenûsiya xwe ve diman. Diroka serhildana Koçgîriyê rastê vê pêvajoyê têt. Her çiqas raste rast nebe jî, mîrov dikare bi hêsanî bibêje ku destpêkirina hezîriya vê serhildanê, ji damezrandina tevgera siyasî û netewîya kurd "Kurdistan Teali Cemiyetî" têt. Di derbarê "Kurdistan Teali Cemiyetî" de nivîskarê tirk Tarîk Zafer Tunaya di pirtûka xwe ya bi navê "Lî Tirkîyê Partiyên Siyasî" de weha dibêje:

"Lê Kurdistan Teali Cemiyetî, di nav mutarekê de û di dema ku dewleta Osmani ketibû ber taya mirînê de sazibû û ji prensibên Wilson

fêde standibû. Sedi sed li ser armançê siyasî sazibû. Kurdan wek netewekî qebûl kiribû."

Ji bil ku dewleta Osmani, di şerê cihanê yê yekemîn de têt çûbû, ji seltênata xwe ya 600 salî bûbû û ketibû ber "taya birînê", paşayên Osmani, li hevdu kombûn û di nav çarçoveke nû de ji bo helkîrîn û çareserkirina gelşên dewleta xwe, dest bi xebata xwe kirin. Di nav wan qumandaran de rola herî girîng, M. Kemal Atatürk girt. M. Kemal bi sîfeta mîfetîşiyê ordiya sêyemîn û bi destûra Sultan Abdulmecit, derbasê Samsunê bû. Paşê kongra Erzuromê pêk ani. Bi Pêkanîna kongrên Erzurum û Sêwasê, Kemal bi tevayî nebe jî, di hinek hereman de piştgîrîya kurdan stand û xwe wek nûnerê kurdan ji da elankirin. M. Kemal di vi karûbarê xwe de, bi slogana "bratiya gelên musulman" û li hember dagerkîrîna "kafirînan" parastî-

na sultan û qewtandina "dijmînên kafîr" jî welat hereke kir û di vê politika xwe de serfiraz ji bû.

Di demeke weha de, li Stenbolê cîvîna Kurdistan Teali Cemiyetî çêbû. Di cîvînê de, cîwan û xwendevanên kurd, li ser xebata hezîrkîrîna serxwebûna Kurdistanê û qewtandina dijminan ji Kurdistanê rawestan. Lê di cîvînê de dubendî çêbû. Serokê Kurdistan Teali Cemiyetî Seid Abdulqadir (ku ew bi xwe serokê Şurayê — danîştay — bû jî) di cîvînê de weha digot:

-Dî vê demê de rewşa tirkîkan xirav e, di rewşeke weha de nabe ku em derbe li tirkîkan bixin. Ev jî şan û şerefa kurdîyê re çewt dikeve. Niha pêwîst e, ku em alîkariya tirkîkan bikin. (Dr. Beytar Nuri Dersimî, Di diroka Kurdistanê de Dêrsim rûpel 120)

Wek têt ditin ku ji bo hezîrîya şerê rizgariya Kurdistanê,

Dumahik rû 13